T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

COĞRAFYA ÖĞRETMENİ ADAYLARININ VE COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN TOPRAK VE BİTKİ ÖRTÜSÜ KONULARINDAKİ YETERLİLİKLERİ VE BUNLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Abdullah TÜRKER

Ankara- 2008

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

COĞRAFYA ÖĞRETMENİ ADAYLARININ VE COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN TOPRAK VE BİTKİ ÖRTÜSÜ KONULARINDAKİ YETERLİLİKLERİ VE BUNLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Abdullah TÜRKER

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

Ankara- 2008

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Abdullah TÜRKER'e ait olan "Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Ve Coğrafya Öğretmenlerinin Toprak Ve Bitki Örtüsü Konularındaki Yeterlilikleri Ve Bunları Etkileyen Faktörler" adlı araştırma jürimiz tarafından Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Danışman)……
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

Üye……..
Akademik Ünvanı, Adı ve Soyadı

Üye …….
Akademik Ünvanı, Adı ve Soyadı

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER……iii
ÖZET……....v
ABSTRACT……...vii
ÖNSÖZ…...……..x
TABLOLAR LİSTESİ……xi
ŞEKİLLER LİSTESİ…….xiv

I. BÖLÜM……...……..1
GİRİŞ……1
1. Araştırmanın Gerekçesi, Önemi ve Amacı…….…..1
2. Problem Cümlesi……...……2
3. Alt Problemler……..…….2
4. Sayıtlılar……....3
5. Sınırlılıkları……..….4
6. Tanımlar……..…..5
7. İlgili Araştırmalar……..6

II. BÖLÜM…….11
YÖNTEM……...……11
2.1. Araştırmanın Modeli…….…11
2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi……....11
2.3. Veri Toplama Araçları……..11
2.4. Uygulama…….….12
2.5. Verilerin Analizi……...……12

III. BÖLÜM …….……..13
BULGULAR, TARTIŞMA VE YORUM…….…….……13
3.1. Coğrafya Öğretmenleri İle İlgili Verilerin Analiz ve Yorumlamaları……. 19

3.2. Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Doğru Sayıları ve Doğru Sayılarını Etkileyen Faktörler …….……..35

IV. BÖLÜM……....52
SONUÇ VE ÖNERİLER……..…...52
4.1. Sonuçlar ……...52
4.2. Öneriler…….58

KAYNAKÇA ……..……60
EKLER……64

ÖZET

COĞRAFYA ÖĞRETMENİ ADAYLARININ VE COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN TOPRAK VE BİTKİ ÖRTÜSÜ KONULARINDAKİ YETERLİLİKLERİ VE BUNLARI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

(Yüksek Lisans Tezi)

Abdullah TÜRKER

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Aralık, 2007, 71 sayfa

Bu araştırma coğrafya öğretmeni adaylarının ve coğrafya öğretmenlerinin toprak ve bitki örtüsü konularındaki yeterlilik düzeylerini tespit etmek, yeterlilik düzeyini etkileyen faktörleri sorgulamak ve coğrafya öğretmenlerinin yeterlilik düzeyinin öğrenci başarısına etkilerini araştırmak amacıyla hazırlanmış bir çalışmadır

Araştırmanın evreni coğrafya öğretmeni adayları ve coğrafya öğretmenleri ile ortaöğretim öğrencileridir. Örneklem olarak ise Ankara İli merkez ilçelerinde bulunan 10 resmi okul, 4 özel lise ve 15 dershane seçilmiştir. Bu kurumlardaki coğrafya öğretmenlerine anket ve test, öğrencilerine ise test soruları uygulanmıştır. Coğrafya öğretmeni adaylarının yeterliliklerini saptamak içinde Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi coğrafya bölümleri son sınıf öğrencilerine anket ve test uygulanmıştır.

Araştırmaya veri toplamak amacıyla coğrafya öğretmeni adaylarına ve coğrafya öğretmenlerine 8 sorudan oluşan bir anket ile 30 sorudan oluşan bir test uygulanmıştır. Öğretmen yeterliliğinin öğrenci başarısına etkilerini sorgulamak

amacıyla coğrafya öğretmenlerinin derse girdiği bir sınıftaki öğrencilerine de 30 sorudan oluşan test uygulanmıştır.

Elde edilen veriler analiz edilirken birinci aşamada yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. İkinci aşamada ise coğrafya öğretmeni adayları ve coğrafya öğretmenlerinin ankete verdiği cevaplar ile testteki doğru sayıları arasındaki ilişkiler uygun SPSS analiz yöntemleri de kullanılarak $p<0,05$ güven aralığında analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin analizi sonucu elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır.

1) Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile mezun olacakları okul türü ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).
2) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları üzerinde çalıştıkları kurum türünün (özel okul – dershane - resmi kurum) etkili olup olmadığının saptamak amacıyla yapılan analiz sonucunda iki veri arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Özel kurumlarda çalışan öğretmenler 22,2 doğru ortalamasına sahip iken resmi kurumlarda çalışan öğretmenler 18 doğru ortalamasına sahiptir.
3) Sınıf mevcudu ile öğrenci doğru ortalamaları arasındaki ilişkiyi saptamak için yapılan korelasyon analizi sonucunda iki veri arasında negatif korelasyon olduğu ortaya çıkmıştır (-0,468).
4) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile mezun oldukları okul türü arasında analiz sonucunda anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Bu çalışma sonucunda öğretmenler içinde özel kurumlarda çalışanların resmi kurumlarda çalışanlara göre daha yeterli oldukları görülmüştür. Bunun için resmi kurumlarda çalışan öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin artırılması için periyodik olarak hizmet içi eğitimler verilebilir ya da periyodik denetlemeler yapılabilir.

Öğretmen adayları içinde de Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinden mezun olacak adayların Eğitim Fakültesi'nden mezun olacak adaylara göre daha yeterli oldukları görülmüştür. Bunu ortadan kaldırmak için ise eğitim fakültelerinde verilen alan dersleri tüm öğrenim dönemlerine yayılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Toprak, Bitki örtüsü, Öğretmen Yeterliliği

ABSTRACT

THE QUALIFICATION OF GEOGRAPHY TEACHERS AND GEOGRAPHY TEACHER CANDIDATES ON SOIL AND VEGETATION COVER AND AFFECTIONAL FACTORS

(Master Thesis)

Abdullah TÜRKER

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUDE OF EDUCATION SCIENCES
December 2007, 71 pages

This research is come to determine the qualification of the geography teachers and condidates on soil and vegetation cover, the evaluation of factors which effect the qualification and to research the effect of teacher qualification on student's success.

This research is composed of four main chapters as Introduction, Method, Diagnosis and Interpretation, Result and Suggestions.

The population unıverse of this research is the geography teachers and candidates together with secondary education students. This survey is formed by 10 state hihgschool, 4 private school and 15 specialited courses.

Test and survey applied on geography teacher, testquestions are applied on student in these establishments. Test and survey is applied to geography teacher condidates at senior class students of geography depertmant of Gazi Unıversity and Ankara Unıversıty for determination of qualificaiton of geography teacher candidates. Test composed of 30 question and survey composed of 8 questions is applied to geography teachers and candidates to establish data for this research. A test composed of 30 questions is applied to a class on which a geography teacher is employed.

Frequency and percentage analysis are given in the first step of analysing the survey data. In the second stage the relation of answers to the survey of the geography teachers and candidates and the correct points is analysis with SPSS analysis methods in the range of $p<0,05$ is interpreded. Some of the results of the diagnosis and interpretation are given belows.

1) A meaningfull deficiency is found between the type of school and sex type with the correct points of the geography teacher candidates ($p<0,05$).
2) A meaningfull deficiency is found in the analysis of two different data concerning the establishment on which the geography teachers is employed (private school-specialized school-state school) ($p>0,05$). When workers in private associations had got 22,2 right average, workers in official associations had got 18 right average.
3) A negative correlation is found between the class populations and correct points means is found in the analysis to find the relation between those two data (-0,468).
4) A meaningfull deficiency is not found between the type of school and the correct points of the geography teachers ($p>0,05$).

At the end of this study, it had seen that workers in private associations are more qualified than workers in official associations in all teachers. For this, to rise professional qualification in official associations had given periodic education in duty or made periodic made control.

Also in teacher candidates, it had seen that the candidates which are graudated from Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi are more qualified than Education Faculty. To remove this, in Education Faculty open space lessons are spread on the education period.

Key Words: Soil, Vegetation Cover, Teacher Qualification

ÖNSÖZ

Doğal ve beşeri unsurlar arasındaki etkileşimi ve bu etkileşimin canlılar üzerindeki etkilerini inceleyen coğrafya ilminin konuları içerisinde yer alan toprak ve bitki örtüsü de canlı yaşamı üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bireylere bu konuların öneminin kavratıldığı temel kurum öğretim kurumlarıdır. Bu konular coğrafya derslerinde verildiği için en büyük görev coğrafya öğretmenlerine düşmektedir. Öğretmeninin konuyu öğrencilerine en iyi biçimde aktarabilmesi ve öğrencilerinin başarısı şüphesiz öğretmenin mesleki yeterlilik düzeyine bağlıdır. Bu araştırmada coğrafya öğretmenlerinin ve coğrafya öğretmeni adaylarının toprak ve bitki örtüsü konularındaki yeterlilikleri, yeterlilik düzeylerini etkileyen etmenler ve öğretmen yeterliliklerinin öğrenci başarısına etkileri üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın hazırlanması aşamasında her zaman bilgi, tecrübe ve önerilerinden yararlandığım danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI'ya, araştırmada kullanılan test ve anketlerin hazırlanması, uygulanması ve istatistiksel analizlerinde yardımlarını esirgemeyen bütün hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Araştırma için anket ve test uyguladığım bütün öğretmen arkadaşlarıma, gelecekteki meslektaşlarıma ve araştırmamıza çözdükleri test soruları ile katkı sağlayan tüm öğrenci arkadaşlara teşekkür ederim.

Araştırma süresince sağladığı maddi desteğinden dolayı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığına (BİDEB) teşekkür ederim. Ayrıca hayatım boyunca olduğu gibi bu çalışmam süresince de hep yanımda olan aileme sonsuz teşekkürler.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Coğrafya öğretmenlerinin cinsiyete göre frekans ve yüzde dağılımı……...13
Tablo 2: Coğrafya öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte türlerine göre frekans ve yüzde dağılımları……14
Tablo 3: Coğrafya öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre frekans ve yüzde dağılımları……...15
Tablo 4: Coğrafya öğretmenlerinin öğrenim durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları……...15
Tablo 5: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçme durumlarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları……16
Tablo 6: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklıklarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları……..16

Tablo 7: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumlarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları……...17

Tablo 8: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıklarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları……..18
Tablo 9: Coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı ve doğru ortalamaları…….19
Tablo 10: Cinsiyet ile coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ilişkisi (Mann-Whitney U Testi) ……....20
Tablo 11: Coğrafya öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı ve doğru ortalamaları…….21
Tablo 12: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile mesleki kıdemleri ilişkisi (Kruskal – Wallis testi……22
Tablo 13: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçme durumları ve grupların doğru ortalamaları……..23

Tablo 14: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçmeleri arasındaki ilişki (Mann- Whitney U testi)……..24
Tablo 15: Coğrafya öğretmenlerinin mezun oldukları okul türlerine göre dağılımları ve grupların doğru ortalamaları……..25
Tablo 16: Coğrafya öğretmenlerinin mezun oldukları okul türü ile doğru sayıları ilişkisi (Mann-Whitney U Testi)…….25
Tablo 17: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklıklarına göre dağılımı ve grupların doğru ortalamaları…….26
Tablo 18: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığı ilişkisi (Kruskal-Wallis testi)……..27
Tablo 19: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumları ve grupların doğru ortalamaları.……27
Tablo 20: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme ilişkisi (Mann-Whitney U testi)……..28
Tablo 21: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıkları ve grupların doğru ortalamaları……...29
Tablo 22: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığı arasındaki ilişki (Kruskal-Wallis testi)…….30
Tablo 23: Coğrafya öğretmenlerin çalıştıkları kurum türlerine göre dağılımları ve grupların doğru ortalamaları ……..31
Tablo 24: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile çalıştıkları kurum türü ilişkisi (Kruskal-Wallis testi) …….32
Tablo 25: Araştırmaya katılan tüm coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile öğrencilerin doğru ortalamaları arasındaki ilişki (Pearson korelasyon analizi)……..33
Tablo 26: Sınıf mevcudu ile öğrenci doğru ortalamaları arasındaki ilişki (Pearson korelasyon analizi)……..34
Tablo 27: Coğrafya öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre frekans ve yüzde dağılımı……...35
Tablo 28: Coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları okul türüne göre frekans ve yüzde dağılımı……...36
Tablo 29: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya bölümünü isteyerek seçme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları……..36

Tablo 30: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları…….37
Tablo 31: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları..38
Tablo 32: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıklarına göre frekans ve yüzde dağılımları……...38
Tablo 33: Coğrafya öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımı ve grupların doğru ortalamaları……...39
Tablo 34: Cinsiyet ile coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ilişkisi (Mann-Whitney U testi)……..40
Tablo 35: Coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları okul türüne göre dağılımları ve grupların doğru ortalamaları…….……...41
Tablo 36: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile mezun olacakları okul türü ilişkisi (Mann-Whitney U testi)……...41
Tablo 37: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya bölümünü isteyerek seçme durumlarına göre dağılımı ve grupların doğru ortalamaları……...44
Tablo 38: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya bölümünü isteyerek seçme durumları ilişkisi (Mann-Whitney U testi)……...45
Tablo 39: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme durumları ve grupların doğru ortalamaları…….46
Tablo 40: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığı ilişkisi (Kruskal-Wallis testi)……..47
Tablo 41: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumları ve grupların doğru ortalamaları……..48
Tablo 42: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumu ilişkisi (Mann-Whitney U testi)……..48
Tablo 43: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıkları ve grupların doğru ortalamaları……...50
Tablo 44: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığı ilişkisi (Kruskal-Wallis testi)……..50

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Özel kurumlarda çalışan coğrafya öğretmenlerinin resmi okul öğretmenlerine göre doğru ortalamalarının fazla olma nedenleri……...32
Şekil 2: Mezun olunacak fakülte türünün coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerindeki etkisini etkileyen faktörler……43
Şekil 3: Coğrafya öğretmenlerinin çalıştıkları kurum türüne göre aralarındaki rakamsal farklılıklar……55
Şekil 4: Coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları fakülte türlerine göre doğru ortalamaları ve doğru yüzdeleri……58

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Coğrafya, insan ve çevre arasındaki etkileşimi kapsamlı biçimde ele alan bir bilimdir. Ortaöğretim okullarında öğretimi yapılan coğrafya derslerinde öğrencilere coğrafya konularının önemi ve günlük yaşamla bağlantıları en iyi şekilde verilmeye çalışılmaktadır. İnsan ve çevre arasındaki her olay coğrafya ilminin de konusu içine girer. Toprak ve bitki örtüsü konuları da coğrafyanın günlük hayatla iç içe olduğumuz konuları arasında yer alır. Toprak ve bitki örtüsü bir ülke için oldukça önemlidir. Ülkenin sahip olduğu bu değerlerin öneminin kavratılmasında en önemli görev okullara düşmektedir. Okullarda da öğretim faaliyetini gerçekleştirmede birinci etkiye sahip olan öğretmenler esas sorumlu konumundadır. Öğretmenin ders içi etkililiği ve öğrencilere verimli olma düzeyi mesleki yeterliliği ile doğru orantılıdır. Mesleki açıdan kendisini iyi yetiştirmiş bir öğretmen öğrenci üzerinde daha etkili olacağı için öğrencilerin başarı düzeyleri de artacaktır. Bu çalışma da coğrafya öğretmenlerinin toprak ve bitki örtüsü konularındaki mesleki yeterlilik düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğretmenlerin mesleki yeterlilik düzeylerini etkileyen faktörler ve öğretmen yeterliliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerine de değinilecektir. Aynı uygulamalar coğrafya öğretmeni adayları içinde yapılarak mezun olunacak fakülte türünün öğretmen adaylarının yeterliliği üzerinde etkileri ve diğer etkenler sorgulanacaktır.

1. Araştırmanın Gerekçesi, Önemi ve Amacı

Araştırma konumuz olan toprak ve bitki örtüsü bir ülkenin en önemli milli değerleri arasında yer alır. Bu konulara gereken önemin verilmesi için öğrencilere coğrafya dersinde bu bilincin iyi kazandırılması gerekir. Gerekli bilincin tam ve doğru bir biçimde kazandırılabilmesi ya da öğrenilebilmesi için, ilk olarak doğru ve eksiksiz biçimde öğretilmesi gerekir. Öğretim aşamasında da en büyük görev kuşkusuz öğreticilere yani öğretmenlere düşmektedir. Eğer öğretmen konuyla ilgili

tam donanımlı bilgi sahibi değilse konunun doğru öğrenilmesi ve başarıya ulaşmak oldukça güçtür. Öğretmenin eksik ya da yanlış öğretmesi sonucunda öğrenenlerden doğru bilgi dönütü beklemek yanlış olur. Bu açıdan öğretim aşamasında en büyük görev öğreticiye düşmektedir.

Araştırmanın temel amacı; coğrafya öğretmeni adaylarının ve coğrafya öğretmenlerinin toprak ve bitki örtüsü konularındaki yeterlilik düzeylerini tespit etmektir. Çalışma da öğretmen adayı ve öğretmenlerin bilgi düzeyleri ile bunu etkileyen bazı etmenler üzerinde durulacak ve değerlendirmeler yapılacaktır. Ayrıca öğretmen yeterlilik düzeylerinin öğrenci başarısına ne şekilde yansıdığı da ortaya konulacaktır.

Bu araştırma kapsamında coğrafya öğretmeni adaylarına ve coğrafya öğretmenlerine anket ve test uygulanarak bu konulardaki yeterlilikleri sorgulanacaktır. Sonuçta ortaya çıkacak eksiklikler bu konuda yapılacak çalışma ve düzenlemeler için bir yol gösterici niteliği taşıyabilecektir. Ayrıca bu çalışma sonucunda öğretmenlerin mezun oldukları fakültelerin ve çalıştığı kurumların bilgi düzeyleri üzerindeki etkileri de ortaya konulacaktır.

2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

Coğrafya öğretmeni adaylarının ve coğrafya öğretmenlerinin toprak ve bitki örtüsü konularındaki yeterlilikleri ne düzeydedir ve bu yeterlilik düzeyi öğrenci başarısını nasıl etkilemektedir?

3. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıda verilmiştir:

1. Öğretmen yeterliliği üzerinde cinsiyetin rolü nedir?
2. Öğretmen yeterliliği üzerinde mezun olunan fakülte türü etkili midir?
3. Öğretmen yeterliliği ile mesleki kıdem arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmenlerin coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçip seçmemeleri öğretmenlerin yeterliliklerini etkiler mi?

5. Coğrafya ile ilgili süreli yayınları (dergi vs.) takip etmeleri coğrafya öğretmenlerinin mesleki yeterlilikleri üzerinde etkili midir?
6. Coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki kitapları takip etmek öğretmen yeterliliğini etkiler mi?
7. Coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etmek öğretmen yeterliliğini etkiler mi?
8. Öğretmen yeterliliği ile öğrenci başarısı arasında ilişki var mıdır?
9. Sınıf mevcudu ile öğrenci doğru ortalaması arasında bir ilişki var mıdır?
10. Öğretmenlerin çalıştığı kurum türü doğru sayılarını etkiler mi?
11. Coğrafya öğretmeni adaylarının cinsiyet özellikleri doğru sayılarını etkiler mi?
12. Coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları okul türü doğru sayılarını etkiler mi?
13. Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya bölümünü isteyerek seçip seçmemeleri doğru sayılarını etkiler mi?
14. Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme durumları doğru sayılarını etkiler mi?
15. Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumu doğru sayılarını etkiler mi?
16. Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığı doğru sayılarını etkiler mi?

4. Sayıltılar

1. Araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil edeceği düşünülmektedir.
2. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adayları, coğrafya öğretmenleri ve öğrencilerin doğru ve samimi cevaplar vereceği düşünülmektedir.

3. Bu araştırmada kullanılacak öğretmen test soruları hazırlanırken ve uygulanırken uzman öğretim elemanlarına kontrol ettirileceği için testlerin araştırma amacına uygun veri sağlayacağı düşünülmektedir.
4. Öğrenci test sorularının hazırlanma aşamasında ise coğrafya ders kitapları, coğrafya müfredatı, üniversite sınavına yönelik hazırlık kitapları ve eski üniversite sınavında çıkmış sorular taranmıştır. Daha sonra bu sorular uzman öğretim elemanlarına kontrol ettirileceği için sonuçların geçerliliği ve güvenilirliğinin yüksek olacağı beklenmektedir.
5. Öğrenci test sorularının uygulama aşamasında mümkün olduğunca ve alınacak izinlere de bağlı olarak sınıfta bizzat bulunulması ve araştırmaya sağlıklı veri elde edilmesine özen gösterileceği için sonuçların güvenilirliğinin yüksek olacağı beklenmektedir.
6. Test ve anket uygulaması sonucunda elde edilen veriler istatistiksel analizlere tabi tutularak veriler ayrıntılı şekilde analiz edilecektir.
7. İstatistiksel analiz metotları seçilirken uzmanlarla görüşüleceği için analiz sonuçlarının gerçeği yansıtacağı düşünülmektedir.

5. Sınırlılıkları

1. Toprak ve bitki örtüsü konusunda öğretmenlerin durumları ile önceden yapılmış bir araştırmanın olmaması kaynak temininde güçlük doğurmuştur. Ancak farklı bilim dallarında yapılmış olan ve yöntem olarak benzer olan çalışmalar araştırma ve analiz teknikleri açısından incelenmiştir.
2. Araştırma kapsamında coğrafya öğretmeni adaylarının yeterlilik düzeylerinin tespiti için anket ve testler sadece Ankara'da bulunan üniversitelerdeki (Gazi ve Ankara Üniversiteleri) coğrafya bölümü son sınıf öğrencilerine uygulanacaktır. Uygulanacak kişi sayısı uygulama

izninin alındığı gün derste bulunan coğrafya öğretmeni adayları ile sınırlı olacaktır.

3. Coğrafya öğretmenlerine uygulanacak anket ve testler ile öğrencilere uygulanacak testler ise sadece Ankara'nın merkez ilçelerinde bulunan resmi okul, özel okul ve dershanelerden bazılarında uygulanabilecektir.
4. Çalışma Ankara'da merkez ilçelerde bulunan 10 resmi lise, 5 özel lise ve 15 dershane coğrafya öğretmeninin ve öğrencilerinin test ve anketlere vereceği cevaplarla sınırlıdır. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmasına rağmen kurumdan izin verilmediği için özel liselerden bir tanesinde araştırma yapılamamıştır. O yüzden araştırma toplam 29 kurumu ve kurumların birer tane coğrafya öğretmenlerini kapsamaktadır.
5. Araştırma kapsamında özel öğretim kurumlarında (özel okul ve dershane) da test ve anket uygulamasın yapılacağından dolayı bu kurumlardan izin alma güçlükleri nedeniyle istenilen kurumlarda uygulama yapmada güçlüklerle karşılaşılabilinecektir. Özel kurumlardan izin alma güçlükleri nedeniyle uygulama yapılacak örneklem sayısı artırılamamıştır.
6. Bu çalışma anket ve test sonuçlarının istatistiksel analizlere tabi tutulması ile elde edilecek sonuçlar ile sınırlı kalacaktır.

6. Tanımlar

Doğru Sayısı: Coğrafya öğretmeni adaylarının ve coğrafya öğretmenlerinin uygulanan 30 soruluk çoktan seçmeli testte vermiş oldukları doğru cevapların sayısıdır.

Toprak: Arzın dışını ince bir tabaka halinde kaplayan, kayaların ve organik maddelerin türlü ayrışma ürünlerinin karışımından meydana gelen, içerisinde ve üzerinde geniş bir canlılar âlemi barındıran, bitkilere durak yeri ve besin kaynağı olan, belli oranlarda su ve hava kapsayan üç boyutlu bir varlıktır (MATER, 1998:5)

Bitki Örtüsü: Yeryüzünün değişik bölümlerinden her birinde, yerel iklim ve toprak koşullarına uyarak gelişmiş olan ve çok eskilerden beri gelişerek varlığını koruyan bitkilerin oluşturduğu örtüdür (SANIR, 2000: 41).

7. İlgili Araştırmalar

Toprak ve bitki örtüsü konularında öğretmen yeterlilikleri ve buna etki eden etmenler üzerinde durulduğu bu araştırma ile ilgili benzer bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak hem coğrafya anabilim dalında hem de diğer bilim dallarında öğretmen yeterlilikleri ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Araştırmanın yöntemi bakımından benzerlik gösteren çalışmalar incelenerek araştırmaya yardımcı olması açısından kullanılmıştır. Bazı çalışmalar ile araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Eğri (2006), coğrafya öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme yapabilme yeterliliği ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Araştırma kapsamında Ankara'daki 87 coğrafya öğretmenine anket ve ölçme değerlendirme yeterliliklerini değerlendirme formu uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre mezun olunan fakülte türünün ve cinsiyetin öğretmenlerin ölçme yeterliliği üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüş ve araştırmaya katılan öğretmenlerin % 69'unun üniversitede aldıkları ölçme değerlendirme derslerini teorik derslere ağırlık verildiği için yetersiz bulmuştur.

Öztürk (2003), Kırşehir ili örneği ile Ortaöğretim coğrafya öğretmenlerinin öğretim yapma yeterliliklerini araştırmıştır. Araştırma kapsamında öğretmen ve öğrencilere birebir görüşme yoluyla anket uygulanmış ve araştırmaya katılanların görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Öğretmenlerin derslerde en çok kullandığı öğretim yönteminin soru- cevap tekniği olduğu en az kullanılan yöntemin ise proje yöntemi olduğu görülmüştür.

Aydın (2001), Eğitim fakültesi mezunu olan ya da olmayan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yeterliliklerinin karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda, eğitim

fakültesi mezunu öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yeterliliği açısından daha yeterli olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacı yeterliliğin optimum düzeyde olabilmesi için ilk ve ortaöğretim kurumlarında istihdam edilecek öğretmenlerin sadece öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının ilgili bölümlerinden sağlanması önerisinde bulunmuştur.

İzci (1999), Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik meslek bilgisi yeterliliklerini bazı değişkenlere göre incelemiştir. Araştırma için Malatya'daki okullarda görev yapan öğretmenlerin % 40'ı tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenler içinde meslek derslerini alanların rehberlik ile ilgili yeterliliklerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin çalıştığı yerleşim birimlerine göre de araştırma ve inceleme boyutundaki yeterliliklerinin farklılaştığı ortaya konulmuştur.

Yaman (2002), öğretimde kalite açısından öğretim elemanlarının öğretmenlik meslek bilgisi yeterliliklerini değerlendirdiği çalışmasında Sakarya Üniversitesi'nde uygulama yapmıştır. Öğretim elemanları ve lisans son sınıf öğrencilerinin görüşlerinin alındığı bu çalışma sonucunda öğretim elemanlarının kendilerini çok ve tamamen yeterli gördükleri fakat öğrencilerin, öğretim elemanlarının meslek bilgileri açısından yeterli olmadıkları görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır. Kalitenin sağlanılması açısından araştırmacı öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının azaltılması, öğretim elemanlarının yurt dışına kısa süreli de olsa eğitime gönderilmeleri ve üniversite bünyesinde araştırma ve uygulama merkezlerinin kurulması gerektiği önerilerinde bulunmuştur.

Öztürk (2006), Balıkesir ilinde yaptığı sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına yönelik yeterliliklerinin değerlendirilmesi ile ilgili araştırmasının sonucunda, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının eğitimde teknoloji kullanımına yönelik olumlu bir tutuma ve ilgili bilişsel davranışların % 48,1'ine sahip olduklarını belirlemiştir.

Köseoğlu (2004), Biyoloji dersinde araç-gereç kullanım açısından öğretmen yeterlilikleri üzerine yaptığı araştırması sonucunda, araştırmaya katılan öğretmenlerin araç- gereç kullanımına yönelik olumlu bir tutuma ve araç-gereç kullanımı ile ilgili davranışların % 57,3'üne sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenler kendilerini otoklav, dataşov ve projektör gibi araçların kullanımında az yeterli algılarken, yazı tahtası ve mikroskop kullanımı konusunda ise çok yeterli algılamaktadırlar.

Özgöl (2003), Gazi Üniversitesi'nin giyim endüstrisi ve giyim sanatları bölümünden mezun olan öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri ile ilgili görüşleri üzerine hazırladığı tez çalışmasında ulaştığı sonuçlardan bazıları şunlardır. Öğretmenlerin Temel Sanat Eğitimi, Araştırma Teknikleri ile İnsan İlişkileri ve İletişim gibi bazı derslerden yetersiz olduklarını ve bunun nedeni olarak ta üniversite de yeterli eğitimi almamış olduklarına bağladıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin Çocuk Giysi Tasarımı ve Kalıp ve Tasarımları derslerinde de kendilerini yeterli gördüklerini ve bunun nedeni olarak üniversitede iyi eğitim almış olmalarını gösterdikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca öğretmenler, meslek alan derslerinde yeterliliklerini etkileyen diğer etmenler arasında da özel sektörde çalışma, kurs ve seminerlere katılma ve derse modül hazırlama gibi etmenleri belirtmişlerdir.

Karakaş (2002), okul öncesi öğretmenlerinin yeterlilikleri ile ilgili yaptığı araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin; çocuk gelişimi, sınıf içi iletişim, öğretim yöntemleri, sınıf yönetimi, okul-aile işbirliği ve mesleki kişisel yeterliliklere yeterince sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Program geliştirme ve değerlendirme alanına ilişkin yeterliliklere ise oldukça düşük düzeyde sahip oldukları görülmüştür. En düşük yeterliliğin ise eğitimde yeni teknolojilerden ve bilgisayardan yararlanma alanında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca resmi okullarda görev yapan öğretmenlerin, özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre yeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Gökçe (1999), ilköğretim öğretmenlerinin yeterlilikleri üzerine yaptığı araştırmasında Ankara ilindeki ilköğretim okul öğretmenleri örnekleminde çalışmıştır. Sonuç olarak; öğretmenlerin çocuk gelişimi alanı ve bu alanda öngörülen yeterliliklere yeterince sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu yeterlilikler açısından özel okullarda çalışanların resmi okullarda çalışanlardan; sertifikası olanların olmayanlardan; bir öğretmenlik alanından mezun olanların ise olmayanlardan daha yeterli oldukları tespit edilmiştir.

Saraç (2002), Türk dili ve edebiyatı ve Türkçe öğretmeni adaylarının yeterlilikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine yaptığı araştırmasında araştırmaya katılanların yeterlilik ve tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Ayrıca araştırma sonunda öğretmen adaylarının yarısının öğretmenlik deneyimine sahip olmadığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun formasyon kursunun daha uzun bir süreye yayılması gerektiğini ve uygulama ağırlıklı olması gerektiğini istedikleri ortaya çıkmıştır.

Şahin (1998), Bursa ili merkez ilçelerinde okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin belirlenmesine yönelik çalışmasında öğretmen ve yöneticilere anket uygulamasıyla veri toplamıştır. Araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin büyük bölümü kendini büyük ölçüde yeterli görürken yöneticiler özellikle de pratik el becerileri, araç gereç hazırlama, fen ve doğa etkinlikleri, sanat ve deney etkinlikleri ile tanıtım etkinlikleri ve özürlü çocukların eğitimine yönelik çalışmalarda öğretmenlerini daha yetersiz gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, tüm yeterlilik boyutlarında en çok özürlü çocukların eğitimine yönelik faaliyetlerde kendilerini çok az ve de tamamen yetersiz buldukları görülmüştür. Tüm yeterlilikler bazında bakıldığında ise yönetici görüşlerinin öğretmenlere kıyasla daha olumsuz olduğu da görülmüştür.

Karaağaç (2002), ilköğretim birinci kademe öğretmenlerinin çocuk gelişimi alanındaki yeterlilik düzeyleri konulu araştırmasında ulaştığı sonuçlardan bazıları şunlardır. Öğretmenler çocuk psikolojisi alanında yeterli eser okumamaktadır. Bayan

öğretmenler ile çocuk psikolojisi eğitimi alamayan öğretmenler alanında diğer öğretmenlere göre daha fazla sayıda eser okumaktadırlar. Üniversitelerin sınıf öğretmenliği bölümlerinde verilen gelişim ve öğrenme psikolojisi dersleri yetersizdir. Kişilik gelişimi konusunda erkek öğretmenler bayan öğretmenlere göre daha fazla yeterliliğe sahiptirler.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, veri toplama araçları, uygulama, verilerin analizi ve kullanılan istatistiksel işlemler açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ile coğrafya öğretmeni adaylarının ve coğrafya öğretmenlerinin toprak ve bitki örtüsü konularındaki yeterlilik düzeyleri, yeterlilik düzeyini etkileyen etmenler ve yeterliliğin öğrenci başarısına etkilerini sorgulanacaktır. Bu durumları tespit etmek için öğretmen adaylarına ve öğretmenlere anket ve test, öğrencilere ise test uygulaması yapılacaktır.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın çalışma evreni tüm coğrafya öğretmeni adayları, coğrafya öğretmenleri ve tüm ortaöğretim öğrencileridir. Örneklemi ise Ankara'daki coğrafya bölümlerinin son sınıf öğrencileri, özel ve resmi kurumlarda çalışan belirli sayıdaki coğrafya öğretmenleri ve araştırmaya katılacak coğrafya öğretmenlerinin dersine girdiği bir sınıftaki öğrencilerdir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın başında kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Konu ile ilgili benzer bir çalışma bulunmadığı için coğrafya eğitimi ile ilgili araştırmalar örnek teşkil etmesi bakımından incelenmiştir. Ayrıca araştırma tekniği açısından benzer olan farklı alanlardaki araştırmalar da taranmıştır. Asıl veri toplama aracı olarak ise uzman görüşleri de alınarak anket ve test soruları hazırlanmıştır. Anket sorularında öğretmen yeterliliği üzerinde etkili olabileceği düşünülen sorulara yer verilmiştir. Öğretmen test sorularında derste kullanılan bilgilerin ağırlıkta olduğu toprak ve bitki örtüsü ile ilgili sorular hazırlanmıştır. Öğrenciler içinde derste anlatıldığı düzeyde çoktan seçmeli test soruları hazırlanmıştır. Öğrenci testlerinde

önceki yıllarda çıkmış ÖSS sorularına da yer verilmiştir. Hazırlanan testler uzman görüşleri de alınarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

2.4. Uygulama

Hazırlanan anket ve testler araştırma amacına en uygun olduğu düşünülen kurumlar tespit edilmiştir. Resmi kurumlardan gerekli izinler alındıktan sonra anket ve test uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Ancak özel kurumlardan izin alma güçlükleri nedeniyle istenilen kurumlarda uygulama yapılamamıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında coğrafya öğretmeni adayları ve coğrafya öğretmenleri için hazırlanan anket ve test soruları, öğrenciler için ise test soruları hazırlanarak gerekli izinler alındıktan sonra uygulanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplar ilk aşamada frekans ve yüzde dağılımlarına göre tasnif edilmiş ve yorumlanmıştır. Bir sonraki aşamada ise öğretmenlerin testteki doğru sayıları ile anket soruları arası ilişkiler uygun istatistik yöntemleri ile analiz edilmiştir. Aynı işlem coğrafya öğretmeni adayları içinde yapılmıştır. Ayrıca araştırmanın diğer ayağını oluşturan öğretmen yeterliliğinin öğrenci başarısına etkileri konusunda da uygun yöntemler kullanılarak analiz ve yorumlamalarda bulunulmuştur.

III. BÖLÜM

BULGULAR, TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmanın önemi, amacı, örneklemi ve araştırma ile ilgili yapılmış önceki araştırmalar gibi genel özellikleri hakkında bilgi verildikten sonra bu bölümde de araştırma kapsamında uygulanan anket ve testler sonucunda elde edilen verilerin analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Elde edilen verileri analiz etmek için en uygun SPSS analiz yöntemleri tercih edilmiştir. Verilere ait analizlere geçmeden önce coğrafya öğretmenlerinin ankete verdiği cevaplara göre yüzde ve frekans dağılımları aşağıda verilmiştir.

Alt Problemler

1. Cinsiyetiniz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Coğrafya öğretmenlerinin cinsiyete göre frekans ve yüzde dağılımı

Cinsiyet	**Frekans**	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Bayan	11	37,9	37,9	37,9
Bay	18	62,1	62,1	100,0
Toplam	29	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi ankete katılan 29 coğrafya öğretmeninin %37,9'u bayan % 62,1'i ise erkektir.

2. Mezun Olduğunuz Fakülte Türü?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Coğrafya öğretmenlerinin mezun oldukları fakülte türlerine göre frekans ve yüzde dağılımları

Fakülte Türü	**Frekans**	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi	11	37,9	37,9	37,9
Eğitim Fakültesi	17	58,6	58,6	96,6
Fen –Edebiyat Fakültesi	1	3,4	3,4	100,0
Toplam	29	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 37,9'u Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, % 58,6'sı Eğitim Fakültesi ve % 3,4 'ü ise Fen Fakültesi mezunudur.

3. Mesleki Kıdeminiz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3: Coğrafya öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre frekans ve yüzde dağılımları

Mesleki Kıdem	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
1- 5 yıl	12	41,4	41,4	41,4
6- 10 yıl	3	10,3	10,3	51,7
11–15 yıl	6	20,7	20,7	72,4
16- 20 yıl	3	10,3	10,3	82,8
21+ yıl	5	17,2	17,2	100,0
Toplam	29	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 51,7'si 1–10 yıl arası mesleki kıdeme sahip iken % 48,3'ü ise 11 yıl ve daha fazla mesleki kıdeme sahiptir.

4. Öğrenim Durumunuz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin öğrenim durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4: Coğrafya öğretmenlerinin öğrenim durumlarını göre frekans ve yüzde dağılımları

Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Lisans	27	93,1	93,1	93,1
Yüksek Lisans	2	6,9	6,9	100,0
Toplam	29	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 93,1'i lisans, % 6,9'u ise Yüksek lisans mezunudur.

5. Coğrafya Öğretmenliğini İsteyerek Mi Seçtiniz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçme durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçme durumlarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Evet	22	75,9	75,9	75,9
Hayır	7	24,1	24,1	100,0
Toplam	29	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 75,9'u coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçmiş, % 24,1'i ise coğrafya öğretmenliğini istemeyerek seçmiştir.

6. Coğrafya İle İlgili Süreli Yayınları Hangi Sıklıkla Takip Edersiniz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklıkları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklıklarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Düzenli olarak	6	20,7	20,7	20,7
Ara sıra	21	72,4	72,4	93,1
Takip etmem	2	6,9	6,9	100,0
Toplam	29	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 20,7'si coğrafya ile ilgili süreli yayınları düzenli olarak takip etmekte, % 72,4'ü ara sıra takip etmekte, % 6,9'u ise takip etmemektedir.

7. Coğrafya İle İlgili Yayınlanan Akademik Düzeydeki Son Kitapları Takip Eder Misiniz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumlarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Evet	8	27,6	27,6	27,6
Hayır	21	72,4	72,4	100,0
Toplam	29	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 27,6'sı coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etmekte, % 72,4'ü ise takip etmemektedir.

8. Coğrafya İle İlgili İnternet Sitelerini Hangi Sıklıkla Ziyaret Edersiniz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıklarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Her gün	4	13,8	13,8	13,8
Haftada bir	11	37,9	37,9	51,7
Ayda bir	6	20,7	20,7	72,4
Hiçbir zaman	8	27,6	27,6	100,0
Toplam	29	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 13,8'i coğrafya ile ilgili internet sitelerinin her gün ziyaret ederken, % 37,9'u haftada bir, % 20,7'si ayda bir ziyaret ederken % 27,6'sı ise hiçbir zaman ziyaret etmemektedir.

3.1. Coğrafya Öğretmenleri İle İlgili Verilerin Analiz Ve Yorumlamaları

Yukarıda araştırma için yapılan ankete coğrafya öğretmenlerin verdiği cevapların yüzde ve frekans dağılımları verilmiştir. Bu bölümde ise öğretmenlerin doğru sayılarını etkileyen faktörleri tespit edebilmek amacıyla öğretmenlere testlerle beraber yöneltilen anket sorularına verdikleri cevaplar ile testteki doğru sayıları en uygun SPSS analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlamaları yapılmıştır. Coğrafya öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri cevaplara göre doğru sayılarını etkiledikleri düşünülen ve alt problemlerde de belirtilen maddelerin analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

3.1.1. Cinsiyet coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkiler mi?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla non-parametrik testlerden olan Mann-Whitney U testi seçilmiştir. Aşağıda araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin cinsiyet ve doğru ortalamalarını gösteren tanımlayıcı değerler tablosu verilmiştir.

Tablo 9: Coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre dağılımı ve doğru ortalamaları

Cinsiyet	**N**	**Doğru Ortalaması**
Bayan	11	20,90
Bay	18	20,66
Toplam	29	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin % 62,1'i bay, % 37,9'u ise bayan'dır. Doğru ortalamalarına baktığımızda ise bay ve bayan öğretmenler arasında önemli bir farklılığın olmadığı

görülmektedir. Yukarıdaki verilerin Mann-Whitney U testi analizine tabi tutulmasıyla elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10: Cinsiyet ile coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ilişkisi (Mann-Whitney U Testi)

	Sonuç
Mann-Whitney U Testi	92,000
Önem Derecesi (p)	0,751

Yukarıdaki tabloda verilen analiz sonuçlarına baktığımızda p değerinin (0,751) 0,05 anlamlılık değerinden büyük olduğu için coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetleri ile doğru sayıları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Yukarıda verilen tanımlayıcı verilerden de anlaşılacağı üzere bay ve bayan öğretmenlerin doğru ortalamaları arasında küçük bir farkın olması da cinsiyetin öğretmen doğru sayıları üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığını göstermektedir.

3.1.2. Mesleki kıdem coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkiler mi?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile mesleki kıdemleri arasında ilişki olup olmadığını ortaya koymak için SPSS analiz yöntemlerinden en uygun olan Kruskal –Wallis testi seçilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlere uygulanan ankette öğretmenlerin mesleki kıdemlerini öğrenmek amacıyla kullanılan soruda 5 farklı grup bulunmaktadır. Bu soruya verilen yanıtlar çerçevesince mesleki kıdemin öğretmen doğru sayıları üzerindeki etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Analiz sonucuna geçmeden önce aşağıdaki tabloda mesleki kıdemlerine bakımından öğretmenlerin gruplara göre dağılımı ve grupların doğru ortalamaları verilmiştir.

Tablo 11: Coğrafya öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre dağılımı ve doğru ortalamaları

Mesleki kıdem	**N**	**Doğru Ortalaması**
1–5 yıl	12	21,9
6–10 yıl	3	23,3
11–15 yıl	6	19,5
16–20 yıl	3	20,3
21 + yıl	5	18,2
Toplam	29	

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenler içinde en fazla olan grup 1–5 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanlardır. En fazla doğru ortalamasına sahip öğretmenler 23,3 doğru ortalaması ile 6 – 10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olan öğretmenler iken en az doğru ortalaması ise 18,2 doğru ortalaması ile 21 yıl ve üstünde mesleki kıdeme sahip öğretmenler olduğu görülmektedir. Bu verilerden de anlaşıldığı gibi öğretmenlerin mesleki kıdemi arttıkça doğru ortalamaları düşmektedir. Mesleki kıdemi fazla olan öğretmenlerin doğru sayılarının az olmasının nedenleri arasında, zaman içinde bilgilerin unutulması ile yeni yayın ve bilgilerin takip edilme derecesinin düşük olması sayılabilir.

En yüksek ortalamanın 6–10 yıl deneyime sahip olan öğretmenlere ait olma nedenleri arasında ise meslekteki acemilik dönemleri atlatmış olmaları, kendilerine güvenin gelmesi ve alan bilgisi bakımından ders anlattıkça eksikliklerini tamamlamaları gösterilebilir. Ayrıca 6–10 yıl arasında deneyime sahip olan öğretmenlerin hepsinin özel kurumlarda çalışması doğru sayılarının belirgin bir biçimde fazla olmasında etkili olduğu söylenebilir. En az doğru ortalamasına sahip olan 21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip olan öğretmenlerden özel kurumda çalışan iki öğretmenin testteki doğru sayılarının 21 ve 25 doğru olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan da görülmektedir ki, özel kurumlarda çalışan öğretmenler mesleki

kıdemleri artsa dahi doğru sayıları azalmamaktadır. Sonuç olarak; mesleki kıdemlerine göre en yeterli olan öğretmenlerin 6–10 yıl kıdeme sahip olanlar olduğu ve mesleki kıdem arttıkça doğru sayılarının düştüğü görülmektedir. Ancak özel kurumlarda çalışan öğretmenlerde mesleki kıdemin artmasının doğru sayısını düşürmediği görülmektedir. 21 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenlerden 3'ü resmi kurumda çalışırken 2'si özel kurumda çalışmaktadır. Resmi kurumda çalışanların doğru ortalaması 15 doğru iken özel kurumda çalışanların doğru ortalaması 23 doğrudur. Bu rakamlardan da görülüyor ki; mesleki kıdem artsa dahi özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri düşmemektedir. Bunun nedenleri arasında; maddi gelirlerinin ve sözleşmelerinin yenilenmesinin alanlarındaki yeterliliklerine bağlı olması, araç-gereç imkânlarının daha iyi olması, öğrenci-öğretmen ilişkilerinin daha samimi olması ve öğrencilerin derse ilgilerinin daha yüksek olması gibi etkenler gösterilebilir. Aşağıdaki tabloda ise coğrafya öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile öğretmen doğru sayıları arasındaki ilişkiyi sorgulamak amacıyla yapılan Kruskal – Wallis analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 12: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile mesleki kıdemleri ilişkisi (Kruskal – Wallis testi)

	Sonuç
Ki-kare Testi Değeri	4,818
Serbestlik Derecesi	4
Önem Derecesi (p)	0,306

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi p değeri (0,306) 0,05 anlamlılık değerinden büyük olduğundan doğru sayıları açısından öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Analiz sonucunun bu şekilde çıkmasında araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun 1–5 yıl arası deneyime sahip olmalarının etkili olduğu söylenilir. Ancak yukarıda verilen tanımlayıcı verilerden de görüldüğü gibi öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça

doğru ortalamaları düşmektedir. Ancak özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin mesleki kıdemleri artsa dahi doğru sayılarının azalmadığı görülmüştür.

3.1.3. Coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçme coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkiler mi?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları üzerinde coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçip seçmediklerinin etkili olup olmadığını sorgulamak için Mann-Whitney U testi uygulaması yapılmıştır. Aşağıdaki tabloda veriler ile ilgili genel bilgiler ve ortalamalar verilmiştir.

Tablo 13: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçme durumları ve grupların doğru ortalamaları

Coğrafya Öğretmenliğini İsteyerek Seçme	**N**	**Doğru Ortalaması**
Evet	22	20,5
Hayır	7	21,4
Toplam	29	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bölümü (%75,8) coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçmiştir. Coğrafya öğretmenliğini İsteyerek seçenlerin oranı bu kadar fazla iken coğrafya öğretmenliğini istemeden seçenlerin doğru ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun en temel nedeni olarak ta bu grupta yer alan 7 öğretmenin 5 tanesinin özel kurumlarda çalışması gösterilebilir. Çünkü özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin sözleşmesinin yenilenmeme kaygısı vardır. Özel kurumlarda ders ile ilgili araç-gereç imkânlarının daha yeterlidir. Özel kurumlarda öğrencilerin derse hazır bulunuşluk düzeylerinin resmi okullara göre daha yüksek olmaktadır. Ayrıca özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin alanlarındaki yeterliliklerine bağlı olarak maddi gelirlerinin de artması gibi nedenler coğrafya öğretmenliğini istemeden seçseler dahi alanlarında

daha yeterli olmaları gerekliliğini ortaya koymuştur. Aşağıdaki tabloda ise verilerin Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 14: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçmeleri arasındaki ilişki (Mann- Whitney U testi)

	Sonuç
Mann-Whitney U testi	68,000
Önem Derecesi (p)	0,644

Yukarıdaki tabloya bakıldığında p değerinin (0,644) 0,05 anlamlılık değerinden büyük olduğu için coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçme ile öğretmenlerin doğru sayıları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu sonucun bu şekilde çıkmasında araştırmaya katılan öğretmenlerin % 75,8'inin bir grupta toplanmasının etkili olduğu söylenebilir. Bu orantısız dağılımın sağlıklı bir analiz yapmayı kısıtladığı ortadadır. Analiz sonucunda anlamlı bir farklılık çıkmasa dahi yukarıdaki tanımlayıcı verilerde de görüldüğü gibi coğrafya öğretmenliğini istemeyerek seçen öğretmenlerin doğru sayıları isteyerek seçenlere oranla daha fazladır. Bunun nedeni ise coğrafya öğretmenliğini istemeden seçen öğretmenlerin büyük bölümünün özel kurumlarda çalışıyor olması doğru sayılarının coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçen öğretmenlere oranla daha fazla olmasını ortaya çıkarmıştır.

3.1.4. Mezun olunan okul türü coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkiler mi?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları üzerinde mezun oldukları okul türlerinin etkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla veriler Mann-

Whitney U testine tabi tutulmuştur. Analiz sonuçlarından önce veriler ile ilgili bazı istatistiksel veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 15: Coğrafya öğretmenlerinin mezun oldukları okul türlerine göre dağılımları ve grupların doğru ortalamaları

Mezun Olunan Okul Türü	**N**	**Doğru Ortalaması**
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Fen- Edebiyat Fakültesi	12	20,75
Eğitim Fakültesi	17	20,76
Toplam	29	

Yukarıdaki tabloda görülüyor ki araştırmaya katılan öğretmenlerin yarıdan fazlası (%58,6) Eğitim fakültesi mezunudur. Verilerden de anlaşılacağı gibi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Fen- Edebiyat Fakültesi mezunları ile Eğitim Fakültesi mezunlarının doğru ortalamalarının birbirinden çok farklı olmadığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda verilerin Mann-Whitney U testine tabi tutulması ile elde edilmiş analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 16: Coğrafya öğretmenlerinin mezun oldukları okul türü ile doğru sayıları ilişkisi (Mann-Whitney U Testi)

	Sonuç
Mann-Whitney U testi	98,000
Önem Derecesi (p)	0,858

Yukarıdaki tabloya bakıldığında p değerinin (0,858) 0,05 değerinden büyük olduğu için öğretmen doğru sayıları ile mezun oldukları okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

3.1.5. Coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığı coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkiler mi?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili dergi vb. süreli yayınları takip etmeleri ile doğru sayıları arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için Kruskal-Wallis testi tercih edilmiştir. Aşağıdaki tabloda ise analizde kullanılacak verilerin gruplara göre dağılımı ve ortalama doğru sayıları verilmiştir.

Tablo 17: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklıklarına göre dağılımı ve grupların doğru ortalamaları

Süreli yayınları takip etme sıklığı	**N**	**Doğru Ortalaması**
Düzenli olarak	6	20,33
Ara sıra	21	20,28
Takip etmem	2	15,5
Toplam	29	

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi araştırmaya katılanların % 72,4'ü ara sıra takip ederim yanıtını vermişlerdir. Bu oranın fazlalığı analiz için uygulanacak olan Kruskal-Wallis testinde de sağlıklı bir sonuca ulaşmayı da zorlaştıracaktır. Düzenli olarak takip eden 6 öğretmenden 4 tanesinin özel kurumlarda çalışıyor olmasının doğru ortalamasını artırdığı söylenebilir. Bu verilerin analiz sonuçları ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 18: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığı ilişkisi (Kruskal-Wallis testi)

	Sonuç
Ki-kare Testi Değeri	3,152
Serbestlik Derecesi	2
Önem Derecesi (p)	0,207

Yukarıdaki analiz sonucuna bakıldığında p değerinin (0,207) 0.05 anlamlılık değerinden büyük olduğu görülmektedir. Sonuç olarak ta öğretmenlerin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklıkları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

3.1.6. Coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etmeleri coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkiler mi?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili son akademik kitapları takip etme durumları arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için veriler Mann-Whitney U testine tabi tutulmuştur. Analiz sonuçlarından önce veriler ile ilgili bazı istatistikî bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 19: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumları ve grupların doğru ortalamaları

Akademik Düzeydeki Son Kitapları Takip Eder misiniz?	**N**	**Doğru Ortalaması**
Evet	8	22,75
Hayır	21	20,00
Toplam	29	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin büyük bölümünün coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etmediği görülmektedir. Ancak takip eden öğretmenlerin doğru ortalamasının 3 doğruya yakın daha fazla olduğu görülmektedir. Yani son akademik kitapları takip eden öğretmenlerin alan bilgileri bakımından daha yeterli oldukları ve bunun da test sonuçlarında açıkça ortaya çıktığı görülmektedir. Coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eden 8 öğretmenden 6'sı özel kurumlarda çalışmaktadır. Bunun da öğretmen doğru ortalamalarının yüksek olmasında etkili olduğu görülmüştür. Özel kurumlarda çalışan öğretmenler alanlarında yeterliliklerini artırma ve bilgilerini sürekli canlı tutma gereksinimi nedeniyle alanlarıyla ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etmektedirler. En başta maddi kazançlarının mesleki yeterlilikleri ile doğrudan bağlantılı olması bu durumu zorunlu kılmaktadır. Aşağıdaki tabloda ise verilerin Mann-Whitney U testi analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 20: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme ilişkisi (Mann-Whitney U testi)

	Sonuç
Mann-Whitney U Testi	48,000
Önem Derecesi (p)	0,077

Yukarıdaki tabloda verilen analiz sonuçlarına baktığımızda p (0,077) değeri 0,05 anlamlılık değerinden büyük olduğu için coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etmenin öğretmenlerin doğru sayılarını etkileme açısından anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir. Ancak elde edilen değerin 0,05 değerine yakınlığı veriler arasında bir faklılığında olduğunu göstermektedir. Ayrıca analizde kullanılan verilerden % 72,4 ünün hayır olması da analiz sonucunda tam sonuca ulaşmayı etkilemiştir. Fakat yukarıda verilen tanımlayıcı değerlerden

anlaşılacağı üzere coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eden öğretmenlerin doğru ortalamalarının yaklaşık 3 doğru daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum üzerinde coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eden öğretmenlerin çoğunun özel kurumlarda çalışıyor olmasının da etkili olduğu söylenebilir.

3.1.7. Coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığı coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkiler mi?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıkları arasında bir ilişkinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla veriler Kruskal-Wallis testine tabi tutulmuştur. Aşağıdaki tabloda analize tabi tutulacak verilerle ilgili bazı tanımlayıcı değerler verilmiştir.

Tablo 21: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıkları ve grupların doğru ortalamaları

Coğrafya ile ilgili İnternet Sitelerini Ziyaret Etme Sıklığı	**N**	**Doğru Ortalaması**
Her gün	4	23
Haftada bir	11	20,54
Ayda bir	6	20,6
Hiçbir zaman	8	20
Toplam	29	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin % 37,9'u coğrafya ile ilgili internet sitelerini haftada bir ziyaret ettiğini ifade etmiştir. İlgili siteleri her gün ziyaret eden öğretmenlerin doğru ortalamalarının en yüksek

olduğu görülmektedir. Bu 4 öğretmenin tamamı özel kurumlarda çalışmaktadır. Özel kurumda çalışan öğretmenler hem coğrafya ile ilgili bilgi düzeylerini artırmak hem de öğrencilerin derse ilgilerini toplayacak bilgiler edinmek için coğrafya ile ilgili internet sitelerini daha sık ziyaret etmektedirler. Ayrıca bu sitelerde coğrafya ile ilgili öğretmenlerin takıldıkları noktaları birbirlerine sorarak ya da tartışarak çözüm yolları bulabilecekleri bölümlerinde olması öğretmenlerin alanlarındaki eksiklerini gidermeleri için önemli yarar sağladığı söylenebilir. Bu durum da öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini artırmaktadır. Aşağıdaki tabloda ise Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 22: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığı arasındaki ilişki (Kruskal-Wallis testi)

	Sonuç
Ki-kare Testi Değeri	2,228
Serbestlik Derecesi	3
Önem Derecesi (p)	0,526

Yukarıdaki tabloya bakıldığında analiz sonucunda elde edilen p değeri (0,526) 0,05 anlamlılık değerinden büyük olduğu için öğretmen doğru sayıları üzerinde coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıklarının anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Ancak üstteki tabloda verilen tanımlayıcı değerler tablosuna bakıldığında coğrafya ile ilgili internet sitelerini her gün ziyaret eden öğretmenler grubunun doğru ortalamalarının diğer gruplardan 3 doğru daha fazla olduğu görülmektedir. Her gün ziyaret eden öğretmenlerin hepsi özel kurumlarda çalışması bu fark üzerinde etkili olmuştur. Çünkü özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin mesleki yeterlilik durumları başta maddi olmak üzere bazı sebeplerden dolayı daha iyi olmak zorunda iken resmi okul öğretmenlerinin iş güvencelerinin olması ve onların mesleki yeterlilik düzeylerini yükseltmelerini gerektirecek

yaptırımların az olması mesleki yeterlilik düzeylerini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Yukarıdaki Kruskal-Wallis testi sonuçlarında anlamlı bir farklılık çıkmamasında ise araştırmaya katılanların ankete verdikleri cevabın belli gruplarda yoğunlaşması yani grup sayılarının dengeli dağılmaması gösterilebilir.

3.1.8. Çalışılan kurum türü coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkiler mi?

Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları üzerinde coğrafya öğretmenlerinin çalıştıkları kurum türlerinin etkili olup olmadığını tespit etmek amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Aşağıdaki tabloda analize tabi tutulacak verilerle ilgili bazı tanımlayıcı değerler verilmiştir.

Tablo 23: Coğrafya öğretmenlerin çalıştıkları kurum türlerine göre dağılımları ve grupların doğru ortalamaları

Çalışılan kurum türü	**N**	**Doğru Ortalaması**
Resmi okul	10	18,0
Özel okul	4	22,2
Dershane	15	22,2
Toplam	29	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya toplam 29 coğrafya öğretmeni katılmış olup bunların içerisinde en çok doğru ortalamasına sahip olanların özel okul ve dershane öğretmenleri olduğu görülmüştür. Yukarıdaki verilere bakıldığında özel kurumlarda (dershane ve özel okul) çalışan öğretmenlerin resmi okullarda çalışan öğretmenlere göre doğru sayılarının ortalama 4 doğru daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durumun nedenleri aşağıdaki tabloda verilen Kruskal-Wallis testi sonuçları da dikkate alınarak açıklanacaktır.

Tablo 24: Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile çalıştıkları kurum türü ilişkisi (Kruskal-Wallis testi)

	Sonuç
Ki-kare Testi Değeri	6,858
Serbestlik Derecesi	2
Önem Derecesi (p)	0,032

Yukarıdaki tabloya bakıldığında analiz sonucunda elde edilen p (0,032) değeri 0,05 anlamlılık değerinden düşük olduğu için coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile çalıştıkları kurum türü arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Yukarıda verilen tanımlayıcı verilere de bakıldığında özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin resmi kurumlarda çalışan öğretmenlere oranla ortalama 4 doğru daha fazla yaptıkları görülmüştür. Bu durumun nedenleri arasında özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin maddi gelirlerinin mesleki yeterlilikleri ile doğru orantılı olması, öğrencilerin derse ilgilerinin daha iyi olması ve öğrenci öğretmen ilişkilerinin not korkusundan uzak ve daha samimi olması gibi nedenlere bağlanabilir. Bu etkenler aşağıda bir şema halinde gösterilmiştir.

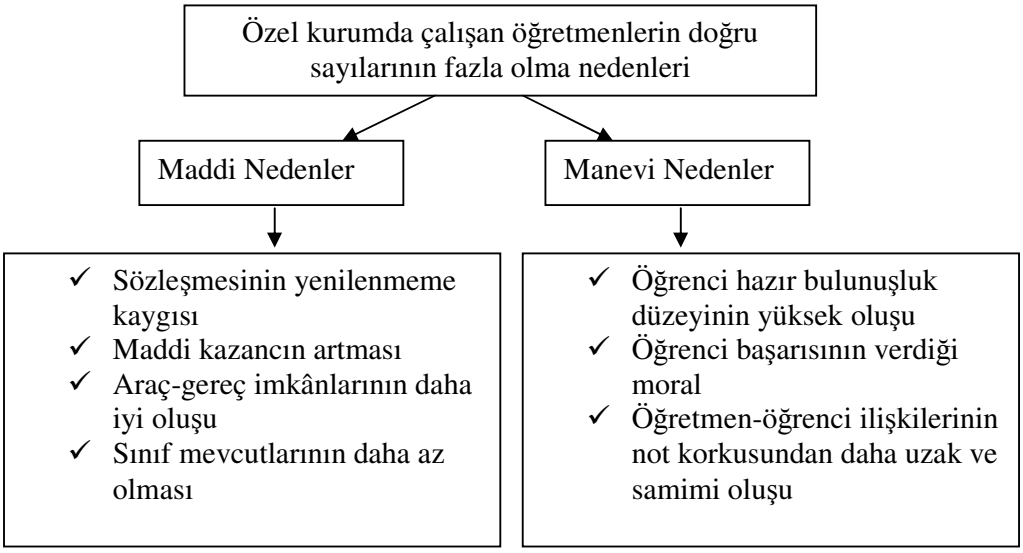

Şekil 1: Özel kurumlarda çalışan coğrafya öğretmenlerinin resmi okul öğretmenlerine göre doğru ortalamalarının fazla olma nedenleri

3.1.9. Öğretmen doğru sayıları öğrencilerin doğru ortalamalarını etkiler mi?

Öğretmenlerin yapılan test uygulamasına verdikleri cevaplar sonucunda elde edilen doğru cevap sayıları ile öğretmenlerin öğrencilerine uygulanan öğrenci test sorularına verilen cevapların sınıf ortalamaları arasında bir ilişki olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla öğretmen doğru sayıları ile öğrenci doğrularının sınıf ortalamaları korelasyon analizine tabi tutulmuştur. "Korelasyon analizi iki değişken arasındaki doğrusal ilişkiyi veya bir değişkenin iki veya daha çok değişken ile olan ilişkisini test etmek, varsa bu ilişkinin derecesini ölçmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Korelasyon analizi sonuçları +1 ile -1 arasında değer alır. Eğer sonuçlar +1'e yakınsa pozitif bir ilişkinin olduğunu, sonuçlar -1'e yakınsa negatif bir ilişkinin olduğunu gösterir." (Kalaycı, 2006: 116). Korelasyon analizi sonucunda elde edilen değerler aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 25: Araştırmaya katılan tüm coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile öğrencilerinin doğru ortalamaları arasındaki ilişki (Pearson korelasyon analizi)

Öğrenci Sayısı	478
Öğretmen Sayısı	29
Pearson Korelasyonu Değeri	+ 0,571

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi korelasyon katsayısı 0,571 bulunmuştur. Bu değer +1'e daha yakın olduğu için değişkenler arasında pozitif ilişkinin varlığından söz edilebilir. Yani öğretmenlerin doğru sayıları arttıkça öğrencilerin doğru ortalamalarının da arttığı görülmüştür. Verilerden de görüldüğü gibi en yüksek doğru sayısına sahip olan öğretmenin öğrencilerinin sınıf ortalaması da en yüksek çıkmıştır. Öğrenciler içinde en az doğru ortalaması ise en az ikinci doğru sayısına sahip olan öğretmenin öğrencilerine ait olduğu görülmüştür.

3.1.10. Sınıf mevcudu öğrencilerin doğru ortalamalarını etkiler mi?

Sınıf mevcutları ile öğrencilerin doğru ortalamaları arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için korelasyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 26: Sınıf mevcudu ile öğrenci doğru ortalamaları arasındaki ilişki (Pearson korelasyon analizi)

Öğrenci Sayısı	478
Öğretmen Sayısı	29
Pearson Korelasyonu Değeri	- 0,468

Tablo'da görüldüğü gibi korelasyon katsayısı – 0,468 bulunmuştur. Bu değer -1'e daha yakın olduğu için belirtilen değişkenler arasında negatif yönlü ilişkinin olduğundan söz edilebilir. Yani değişkenlerden biri artarken diğeri azalmaktadır. Sonuç olarak şöyle denilebilir; sınıf mevcudu arttıkça öğrencilerin doğru ortalamaları da düşmektedir. Sınıf mevcudu arttıkça sınıfta motivasyonu sağlamak güçleşir. Ayrıca öğretmeninin öğrencilere ayıracağı zaman kalabalık gruplarda yeterli miktarda olmamaktadır. Bunun sonucunda öğretmenin sınıf içi verimliliği de düşer. Sonuç olarak görülüyor ki sınıf mevcudu ile öğrencilerim doğru ortalamaları ters orantılıdır.

3.2. Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Doğru Sayıları ve Doğru Sayılarını Etkileyen Faktörler

Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarını etkileyen faktörlerin analiz edilmesinin ardından coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ve bunu etkileyen etmenler de benzer analiz teknikleri kullanılarak sorgulanmıştır. Bu sayede coğrafya öğretmeni adaylarının mesleğe hazır bulunuşluk düzeyleri ve bu düzey bakımından Eğitim Fakültesi ile Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi arasında farklılığın olup olmadığı, var ise hangi fakülteden mezun olacak adayların daha yeterli olduğunu tespit etmek amacıyla uygulanan anket ve test kapsamında alınan cevaplar uygun teknikle analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarından önce coğrafya öğretmeni adaylarının anket sorularına verdikleri cevapların yüzde ve frekans dağılımları aşağıda verilmiştir.

Alt Problemler

1. Cinsiyetiniz?

Coğrafya öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 27: Coğrafya öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre frekans ve yüzde dağılımı

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Bayan	43	67,2	67,2	67,2
Bay	21	32,8	32,8	100,0
Toplam	64	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının % 67,2'si bayan % 32,8'i ise bay'dır.

2. Mezun olacağınız okul türü?

Coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları okul türlerine göre frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 28: Coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları okul türüne göre frekans ve yüzde dağılımı

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi	33	51,6	51,6	51,6
Eğitim Fakültesi	31	48,4	48,4	100,0
Toplam	64	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının % 51,6'sı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun olacak durumda iken % 48,4'ü Eğitim Fakültesi'nden mezun olacak durumdadır.

3. Coğrafya bölümünü isteyerek mi seçtiniz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının bölümlerini isteyerek seçme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 29: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya bölümünü isteyerek seçme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Evet	54	84,4	84,4	84,4
Hayır	10	15,6	15,6	100,0
Toplam	64	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloya bakıldığında araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının % 84,4'ünün coğrafya bölümünü isteyerek seçtikleri, % 15,6'sının ise bölümlerini istemeyerek seçtikleri görülmektedir.

4. Coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip eder misiniz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 30: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Düzenli olarak	4	6,3	6,3	6,3
Ara sıra	54	84,4	84,4	90,6
Takip etmem	6	9,4	9,4	100,0
Toplam	64	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloya bakıldığında araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının % 6,3'ü coğrafya ile ilgili süreli yayınları düzenli olarak takip etmekte, % 84,4'ü ara sıra takip etmekte, % 9,4'ü ise coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etmemektedir.

5. Coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eder misiniz?

Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 31: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Evet	29	45,3	45,3	45,3
Hayır	35	54,7	54,7	100,0
Toplam	64	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloya bakıldığında araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının % 45,3'ünün coğrafya ile ilgili akademik düzeydeki son kitapları takip ettikleri, % 54,7'sinin ise takip etmedikleri görülmektedir.

6. Coğrafya ile ilgili internet sitelerini hangi sıklıkla ziyaret eder siniz?

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili internet sitelerini hangi sıklıkla ziyaret ettiklerini gösteren frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 32: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıklarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	**Yüzde**	**Geçerli Yüzde**	**Toplam Yüzde**
Her gün	8	12,5	12,5	12,5
Haftada Bir	39	60,9	60,9	73,4
Ayda Bir	14	21,9	21,9	95,3
Hiçbir Zaman	3	4,7	4,7	100,0
Toplam	64	100,0	100,0	

Yukarıdaki tabloya bakıldığında coğrafya öğretmeni adaylarının % 12,5'i coğrafya ile ilgili internet sitelerini her gün ziyaret etmekte, % 60,9'u haftada bir ziyaret etmekte, % 21,9'u ayda bir ziyaret etmekte iken % 4,7'si ise coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etmemektedir.

Coğrafya öğretmeni adaylarının uygulanan ankete verdikleri cevaplar doğrultusunda frekans ve yüzde dağılımları yukarıda verilmiştir. Bundan sonraki bölümde ise coğrafya öğretmeni adaylarının testteki doğru sayıları ile anket soruları arasındaki ilişkiler analiz edilecek ve yorumlanacaktır. Analiz işlemi için en uygun SPSS yöntemleri seçilmiştir.

3.3. Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Doğru Sayıları ve Bunu Etkileyen Faktörler

3.3.1.Cinsiyet coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayılarını etkiler mi?

Coğrafya öğretmeni adaylarının araştırma kapsamında uygulanan testteki doğru sayılarını etkileyen etmenleri açıklamak amacıyla coğrafya öğretmenleri için uygulanan SPSS analiz yöntemleri burada da tercih edilmiştir. Öncelikle aşağıda coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerinde cinsiyetin etkili olup olmadığı sorgulanmıştır. Verileri analiz etmek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Bu analizden önce verilerle ilgili bazı tanımlayıcı değerler ve grupların doğru ortalamaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 33: Coğrafya öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımı ve grupların doğru ortalamaları

Cinsiyet	**N**	**Doğru Ortalaması**
Bayan	43	17,88
Bay	21	16,61
Toplam	64	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırma katılan coğrafya öğretmeni adaylarının büyük bölümü (67,18) bayandır. Doğru ortalamalarından da görüldüğü gibi bayanların doğru ortalaması 1,2 doğru daha fazladır. Bu farklılık üzerinde bayanların baylara oranla daha düzenli olması ve iyi not tutması sayılabilir. Aşağıdaki tabloda ise verilerin analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 34: Cinsiyet ile coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ilişkisi (Mann-Whitney U testi)

	Sonuç
Mann-Whitney U Testi	358,000
Önem Derecesi (p)	0,179

Yukarıdaki tabloya bakıldığında p değeri (0,179) 0,05 anlamlılık düzey değerinden daha büyük olduğu için coğrafya öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre doğru sayıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Yukarıdaki tanımlayıcı değerler tablosundan da görüldüğü gibi araştırmaya katılanların % 68,18'inin bayan olmasının bu sonucun sağlıklı olmasını etkilediği söylenebilir. Ancak yukarıdaki tanımlayıcı değerler tablosundan da görüldüğü gibi bayan öğretmen adaylarının doğru ortalamasının baylara oranla 1,2 doğru daha fazla olduğu ortadadır. Bu farklılık üzerinde de bayanların baylara oranla daha iyi ve titiz not tutmaları ve derse ilgililerinin fazla olması gibi faktörler sayılabilir.

3.3.2. Mezun olunacak okul türü coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayılarını etkiler mi?

Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerinde mezun olunacak okul türünün etkili olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi tercih edilmiştir. Analiz sonuçlarından önce aşağıdaki tabloda verilerle ilgili bazı tanımlayıcı değerler verilmiştir.

Tablo 35: Coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları okul türüne göre dağılımları ve grupların doğru ortalamaları

Mezun olunacak okul türü	**N**	**Doğru Ortalaması**
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi	33	18,5
Eğitim Fakültesi	31	16,3
Toplam	64	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılanların mezun olacakları okul türüne göre dağılımı eşit sayılabilir. Bu da verilerin analizinde doğruluk payını artıracaktır. Grupların doğru ortalamalarına bakıldığında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun olacak coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayılarının Eğitim Fakültesi'nden mezun olacak adaylara göre 2,2 doğru daha fazla olduğu görülmektedir. Doğru sayısının fazla olmasının esas nedeni olarak Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde alan derslerine buna karşın Eğitim Fakültelerinde de eğitim derslerine ağırlık verilmesi gösterilebilir. Bu durumu etkileyen diğer faktörler SPSS analizi sonuçları da dikkate alınarak açıklanacaktır. Mezun olunacak okul türü ile coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları arasındaki ilişkiyi gösteren verilerin Mann-Whitney U testi analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 36: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile mezun olacakları okul türü ilişkisi (Mann-Whitney U testi)

	Sonuç
Mann-Whitney U Testi	305,500
Önem Derecesi (p)	0,005

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi p değeri (0,005) 0,05 anlamlılık değerinden küçük olduğu için veriler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Yani coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları okul türünün doğru sayıları üzerinde önemli bir biçimde etkili olduğu görülmektedir. Yukarıdaki tanımlayıcı veriler tablosundan da görüldüğü üzere Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun olacakların Eğitim Fakültesi'nden mezun olacaklara göre ortalama 2,2 doğru daha fazla yaptıkları tespit edilmiştir. Bu fark üzerinde etkili olan etmenler arasında Eğitim Fakültesinde alan dersleri yanında eğitim derslerinin de verilirken buna karşın Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde sadece alan dersleri verilmektedir. Ayrıca fakültelerin eğitim programlarının ve verilen derslerin de farklı olmasının doğru sayılarını etkilediği söylenebilir. Örneğin Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde coğrafya bölümünde okutulan dersler içinde araştırma konusu ile ilgili dersler şöyledir; Toprak Coğrafyası (2.yıl / 2. yarıyıl), Biyocoğrafya ve Ekoloji (3. yıl / 1. yarıyıl) ve Toprak Erozyonu ve Korunması (4.yıl / 1. yarıyıl). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği bölümünde araştırma konusu ile ilgili okutulan dersler ise şöyledir; Toprak Coğrafyası ve Arazi Kullanımı (2. yıl / 2. yarıyıl), Bitki Coğrafyası (2. yıl / 2. yarıyıl) ve Türkiye'nin İklimi ve Bitki Coğrafyası (2. yıl / 2. yarıyıl). Görüldüğü gibi fakülteler arasında eğitim programları arasında da farklılıklar vardır. Görülüyor ki eğitim fakültesinde araştırma konuları ile ilgili dersler bir yarıyılda toplanmış ve diğer dönemlerde bu konularla ilgili dersler konulmamıştır. Ancak Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde üç yılda da araştırma konuları ile ilgili dersler verilmektedir. Bu da öğretmen adaylarının bilgilerinin canlı tutulmasını sağladığı için doğru sayılarının daha yüksek çıktığı söylenebilir. Eğitim Fakültelerinde öğretim faaliyetinin 3,5 yıl (7 yarıyıl) alan eğitimi ve son 1,5 yıl (3 yarıyıl) formasyon eğitimi olarak yapılması ve formasyon eğitimi sırasında alan derslerine fazla önem verilmemesi coğrafya öğretmeni adaylarının bilgilerini kullanmadığı için unutmaya başlamalarına neden olduğu söylenebilir. Mezun olunacak fakülte türünün coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi mezunlarının Eğitim Fakültesi mezunlarına göre

alanlarında daha yeterli olduğu görülmüştür. Fakülteler arasındaki farklılıkları bir şema halinde gösterecek olursak;

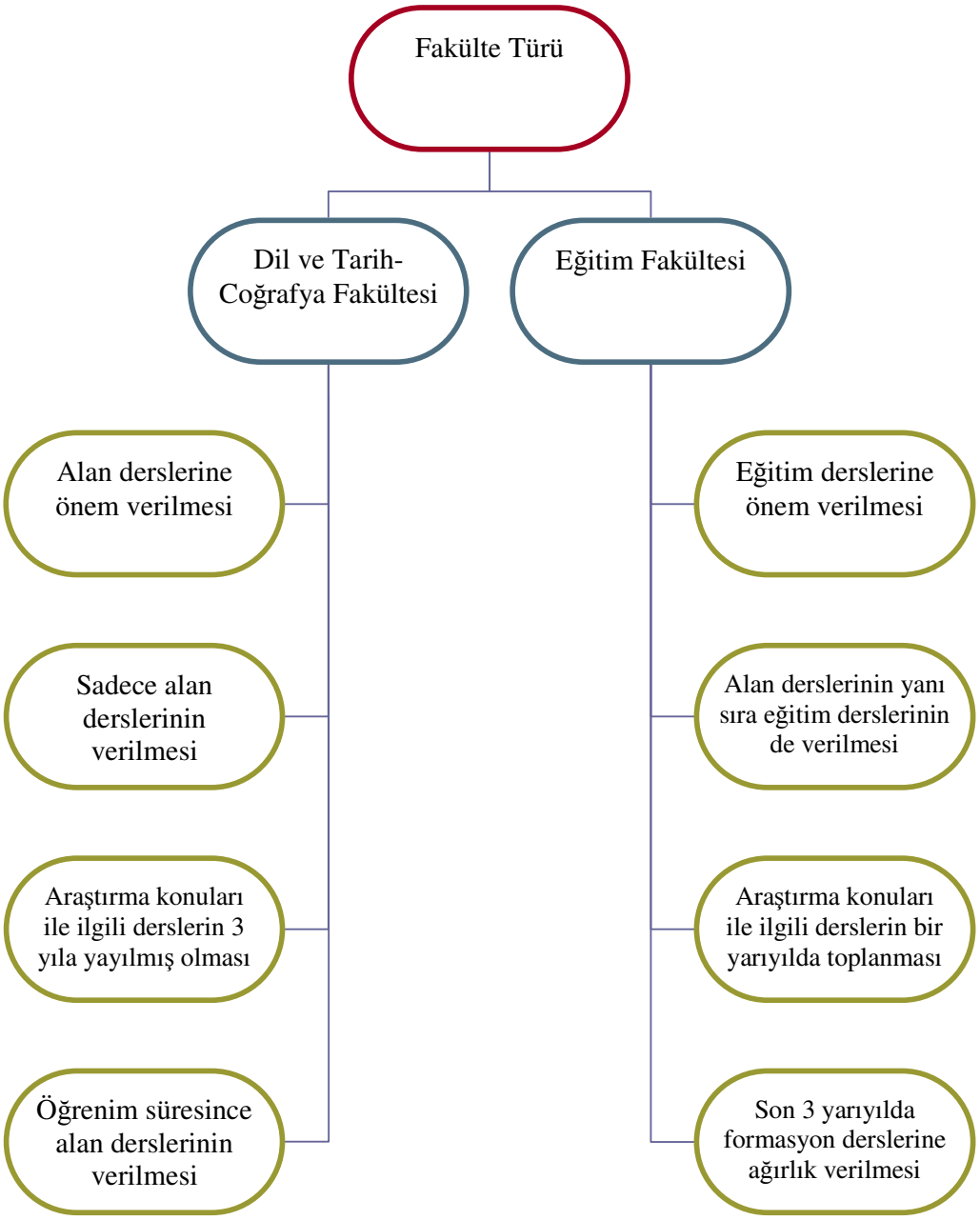

Şekil 2: Mezun olunacak fakülte türünün coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerindeki etkisini etkileyen faktörler

3.3.3. Coğrafya bölümünü isteyerek seçme coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayısını etkiler mi?

Her meslekte olduğu gibi öğretmenlikte de mesleğini isteyerek seçen kişilerin alanlarında daha başarılı olacakları kesindir. Çünkü isteyerek seçilen bölümde kişi isteyerek ve azimle çalışacağı için alanında daha yeterli olacaktır. Alanını isteyerek seçen bir öğretmen de alanında, istemeden seçenlere oranla daha yeterli olacağı için yetiştireceği öğrencileri de daha başarılı olacaktır. Bu düşüncelere dair somut veriler olarak araştırma için yöneltilen test sorularındaki doğru sayıları ile coğrafya öğretmeni adaylarının bölümlerini isteyerek seçme durumları karşılaştırılacaktır. Bunun için araştırmada elde edilen veriler Mann-Whitney U testi analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonuçlarından önce aşağıdaki tabloda anket sonuçlarına göre gruplara göre dağılım ve grupların doğru ortalamaları verilmiştir.

Tablo 37: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya bölümünü isteyerek seçme durumlarına göre dağılımı ve grupların doğru ortalamaları

Coğrafya öğretmenliğini isteyerek mi seçtiniz?	**N**	**Doğru Ortalaması**
Evet	54	17,72
Hayır	10	14,5
Toplam	64	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılanların büyük bölümü (% 84,37) coğrafya bölümünü isteyerek seçmiştir. Bu oranın fazlalığı analiz sonuçlarında sağlıklı bir sonuca ulaşmayı engelleyecektir. Ancak tabloda da görülüyor ki; coğrafya bölümünü isteyerek seçen coğrafya öğretmeni adaylarının doğru ortalamalarının istemeden seçenlere göre 3,2 doğru daha fazladır. Bunun en önemli nedeni olarak bölümü isteyerek okuyanların derse ilgilerinin daha çok olması

ve derslerdeki başarı durumlarının daha fazla olması gösterilebilir. Aşağıdaki tabloda ise verilerle ilgili Mann-Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 38: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya bölümünü isteyerek seçme durumları ilişkisi (Mann-Whitney U testi)

	Sonuç
Mann-Whitney U	188,000
Asymp. Sig. (2-tailed) (p)	0,128

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi p değeri (0.128) 0,05 anlamlılık değerinden büyük olduğu için veriler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yani coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçip seçmemeleri arasında anlamlı bir fark ve ilişki yoktur. Bu sonucun sağlıklı bir sonuç olmadığı söylenebilir. Çünkü yukarıdaki tanımlayıcı değerlerin verildiği tablodan da anlaşılacağı üzere araştırmaya katılanların büyük bölümünün coğrafya bölümünü isteyerek seçmiş olması (%84,37) araştırma sonuçlarının gerçeği yansıtma gücünü azalttığı söylenebilir. Yinede tabloda görülüyor ki isteyerek seçenlerin diğer gruba oranla 3,2 doğru daha fazla doğru sayısına sahiptir. Bu farkı ortaya çıkaran etkenler arasında; isteyerek yapılan işte kişilerin başarı oranın artması, isteyerek seçilen bölümde kişilerin kendilerini alanlarında daha iyi yetiştirmesi ve bölümünü isteyerek seçtiği için alanı ile ilgili bilgileri donanımlı bir biçimde alması ve alanı ile ilgili gelişmeleri daha yakından takip edilmesi sayılabilir.

3.3.4. Coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığı coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayılarını etkiler mi?

Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili yayınlanan süreli yayınları takip edip etmemelerinin doğru sayıları üzerinde etkisini araştırmak amacıyla araştırmada elde edilen veriler Kruskal-Wallis testine tabi tutulmuştur. Ancak analiz sonuçlarından önce aşağıdaki tabloda elde edilen verilerle ilgili bazı tanımlayıcı değerler verilmiştir.

Tablo 39: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme durumları ve grupların doğru ortalamaları

Coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip eder misiniz?	**N**	**Doğru Ortalaması**
Düzenli olarak	4	19.00
Ara sıra	54	17,16
Takip etmem	6	16,33
Toplam	64	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılanların büyük bölümü (%84,37) "ara sıra takip ederim" cevabını vermiştir. Bu grubun bu denli büyük olmasının analiz sonuçlarının sağlıklı olmasını etkileyeceği söylenebilir. Ancak tablodan da görüldüğü gibi coğrafya ile ilgili süreli yayınları düzenli olarak takip edenlerin diğerlerine oranla daha çok doğru yaptıkları açıktır. Ayrıca coğrafya öğretmenlerinin coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığı azaldıkça doğru sayılarının da düştüğü görülmektedir. Aşağıdaki tabloda veriler ile ilgili Kruskal-Wallis testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 40: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığı ilişkisi (Kruskal-Wallis testi)

	Sonuç
Ki-Kare Testi Değeri	1,295
Serbestlik Derecesi	2
Önem Derecesi (p)	0,523

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi p değeri (0,523) 0,05 anlamlılık değerinden büyük olduğu için veriler arasında anlamlı bir fark yoktur. Yani coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklıkları arasındaki anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yukarıdaki tanımlayıcı veriler tablosundan da görüldüğü gibi araştırmaya katılanlar ankete verdikleri cevaplara göre üç gruba ayrılmış ve bu gruplardan birinin oranı % 84,37'dir. Bu oranın bu kadar yüksek olması analiz sonucunun sağlıklı sonuç vermesini engellediği söylenebilir. Ancak grupların doğru ortalamalarından da görüldüğü gibi coğrafya ile ilgili süreli yayınları düzenli takip eden coğrafya öğretmeni adaylarının diğerlerine oranla daha yüksek doğru sayılarına sahip oldukları görülmüştür. Bunun nedenleri arasında coğrafya ile ilgili yayınlanan süreli yayınlarda coğrafya ile ilgili yeni bilgilere ve araştırmalara yer verilmesi, güncel olaylar hakkında makaleler olması ve coğrafi olaylar ile ilgili görsel materyallere (resim, uydu görüntüsü, eğitim CD'leri gibi) yer verilmesi sayılabilir.

3.3.5. Coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumu coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayılarını etkiler mi?

Bir meslek sahibi kişinin alanı ile ilgili akademik düzeyde yayınlanan eserleri takip etmesi ve alanı ile ilgili yapılan son araştırmalar ve bilgilerden haberi olması şüphesiz o kişinin alanında kendisini geliştirmesi için büyük katkı sağlayacaktır. Özellikle bu meslek öğretmenlik ise bu durum belki daha da önem kazanır. İşte bu

nedenle coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerinde coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumunun etkisini araştırmak için elde edilen veriler Mann-Whitney U testine tabi tutulmuştur. Bu analiz sonuçlarından önce veriler ile ilgili bazı tanımlayıcı değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 41: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumları ve grupların doğru ortalamaları

Coğrafya ilgili akademik kitapları takip eder misiniz?	**N**	**Doğru Ortalaması**
Evet	29	18,6
Hayır	35	16,58
Toplam	64	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılanların % 54,68'i coğrafya ile ilgili akademik kitapları takip etmemektedir. Grup dağılımları arasındaki büyük fark olmadığı için analiz sonuçlarının gerçeği daha iyi yansıtacağı söylenebilir. Yukarıda grupların doğru ortalamalarından da görüldüğü gibi coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eden coğrafya öğretmeni adaylarının takip etmeyenlere göre 2 doğru daha fazla yaptıkları ortadadır. Bu veriler ile ilgili analiz sonuçları ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 42: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumu ilişkisi (Mann-Whitney U testi)

	Sonuç
Mann-Whitney U Testi	332,000
Önem Derecesi (p)	0,017

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi p değeri (0,017) 0,05 anlamlılık değerinden daha küçük olduğu için veriler arasında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Yani coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerinde coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumları etkilidir. Zaten bu durum tanımlayıcı verilerin bulunduğu tabloda da görülüyor ki; akademik kitapları takip eden coğrafya öğretmeni adaylarının 2 doğru daha fazla doğru ortalamasına sahiptir. Alanı ile ilgili akademik düzeydeki son kitapları takip edenlerin alanlarındaki yeni araştırmalardan haberdar olmaları, yeni bilgileri takip etmeleri ve alanlarındaki bilgilerini sürekli canlı tutmaları gibi nedenler bu durumu ortaya çıkarmıştır denilebilir. Sonuç olarak analiz sonuçlarından da anlaşılacağı gibi coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eden coğrafya öğretmeni adayları takip etmeyenlere oranla alanlarında daha yeterlidir.

3.3.6. Coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etmek coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayılarını etkiler mi?

Teknolojik gelişmeler sonucunda günümüzde internetin kullanılmadığı yer kalmamıştır. Artık resmi ve özel öğretim kurumlarımızın hemen hepsinde artık internet imkanı ve sınıf içinde kullanma imkanı sağlayan projeksiyon sistemlerinin bulunduğunu da düşündüğümüzde bir öğretmenin özellikle de coğrafya öğretmeninin internet ve teknolojiden uzak olması düşünülemez. Coğrafya gibi dünya üzerindeki doğal ve beşeri olayları inceleyen bir bilim dalı ile uğraşan kişilerin diğer branşlardan daha çok internet ve teknoloji kullanma gereksinimini olacaktır. Çünkü dünyanın her tarafından görüntülere ulaşmak, o bölgeleri canlı izleme imkânına sahip olmak konuları anlatırken ya da ders öncesi hazırlıkta çok faydalı olacaktır. Ayrıca ilgili siteler üzerinden meslektaşları ile iletişime geçecek ve alanı ile ilgili sorunlarını tartışarak çözüme ulaştırabilir ya da alanı ile ilgili materyallere buradan ulaşabilmektedir. Bu gibi sebepler nedeniyle coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığının coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayısını etkileyeceği düşünülmektedir. Bunun için elde edilen veriler Kruskal-Wallis testine tabi tutulmuştur. Veriler ile ilgili bazı tanımlayıcı değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 43: Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıkları ve grupların doğru ortalamaları

Coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığı	**N**	**Doğru Ortalaması**
Her gün	8	16
Haftada bir	39	17,82
Ayda bir	13	17,35
Hiçbir zaman	3	17,33
Toplam	63	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının büyük bölümü (% 60,93) coğrafya ile ilgili internet sitelerini haftada bir ziyaret etmektedir. Gruplar arasındaki dağlımın bu denli dengesiz olması analiz sonuçlarını olumsuz etkileyecektir. Grupların doğru ortalamalarından da görüldüğü gibi coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığının belirgin etkisinin olmadığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda bu verilerle ile ilgili analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 44: Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklığı ilişkisi (Kruskal-Wallis testi)

	Sonuç
Ki-Kare Testi Değeri	1,420
Serbestlik Derecesi	3
Önem Derecesi (p)	0,701

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi p değeri (0,701) 0,05 anlamlılık değerinden büyük olduğu için veriler arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

Yani coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıklarının coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Yukarıdaki tanımlayıcı değerlere bakıldığında en dikkat çeken taraf ise coğrafya ilgili internet sitelerini her gün ziyaret edenlerin en az doğru ortalamasına sahip olmasıdır. Bu durumu her gün ziyaret edenlerin sitelerden gereği gibi faydalanamaması gösterilebilir. Ayrıca sitelerdeki bilgilerin akademik düzeydeki doğruluk paylarının da tartışılır olmasının bu durumu ortaya çıkardığı söylenebilir.

IV. BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Araştırma kapsamında uygulanan anket ve testlerin sonucunda elde edilen verilerin analiz edilmesi ile aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

1) Coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetleri ile doğru sayıları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

2) Mesleki kıdem ile coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Ancak mesleki kıdem gruplarına göre doğru ortalamalarına bakıldığında en çok doğru ortalamasının 6–10 yıl arası deneyime sahip olan öğretmenlerde olduğu görülmüştür (23,3 doğru). En az doğru ortalamasının da 18,2 doğru ile 21 yıl ve üstü deneyime sahip olan coğrafya öğretmenlerine aittir. En çok doğru ortalamasının 6–10 yıl arası deneyime sahip olan öğretmenlere ait olması mesleki acemiliğin atılmasına ve alan bilgilerinin konuyu anlattıkça oturmasına bağlanabilir. Verilere bakıldığında mesleki kıdem arttıkça doğru ortalamasının düştüğü görülmüştür. Ancak 21 yıl üstü deneyime sahip olan 5 coğrafya öğretmeni için de özel kurumlarda çalışan iki öğretmenin doğru ortalaması 23 doğru iken resmi kurumlarda çalışan diğer üç öğretmenin doğru ortalamasının 15 doğru olduğu görülmüştür. Sonuçta şu denilebilir; mesleki kıdem arttıkça coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları düşmektedir. Ama özel kurumlarda çalışan coğrafya öğretmenlerinin mesleki kıdemleri arttıkça doğru sayılarının düşmediği görülmüştür. Bunun nedenleri arasında en önemlisi olarak özel kurumlarda öğretmenlerin maddi gelir durumlarının temelde öğretmen yeterliliğine bağlı olması söylenebilir.

3) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçip seçmemeleri arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p>0,05$). Ankete verilen yanıtlardan büyük bölümünün coğrafya öğretmenliğini isteyerek seçtim olduğu için analiz sonucunda anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Grupların doğru ortalamalarına bakıldığında coğrafyayı istemeyerek seçen coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarının isteyerek seçenlere oranla göre daha fazla doğru ortalamasına sahip olduğu görülmüştür (0,9 doğru). Bunun nedeni olarak ise coğrafya öğretmenliğini istemeyerek seçen 7 öğretmenden 5 tanesinin özel kurumlarda çalışması gösterilebilir. Çünkü özel kurumda çalışan öğretmen mesleğini istemeden seçse dahi maddi geliri ve iş güvencesi mesleki yeterliliğine bağlı olduğu için daha çok çalışmak ve alanında iyi olmak zorundadır. Bu durumda doğru sayısını artırmıştır.

4) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları ile mezun oldukları okul türü arasında analiz sonucunda anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

5) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılar ile coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığı arasındaki ilişkiye bakıldığında en fazla doğru ortalamasının süreli yayınları düzenli takip eden öğretmenlere (20,33 doğru ortalaması) ait olduğu görülmektedir. En az doğru ortalamasının ise coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etmeyen öğretmenlere ait olduğu görülmüştür (15,5 doğru ortalaması).

6) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları üzerinde coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme sıklıklarının etkili olup olmadığı için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Ancak grupların doğru ortalamalarına bakıldığında coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eden coğrafya öğretmenlerinin takip etmeyen öğretmenlere oranla 2,75 doğru daha fazla doğru ortalamasına sahip oldukları görülmüştür.

7) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları üzerinde coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıklarının etkili olup olmadığını araştırmak için uygulanan Kruskal-Wallis analizi sonucunda veriler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Ancak ankete verilen cevaplara göre ayrılan gruplara bakıldığında coğrafya ilgili internet sitelerini her gün ziyaret eden coğrafya öğretmenleri 23 doğru ortalamasına sahip iken ilgili siteleri hiçbir zaman ziyaret etmeyen öğretmenlerin 20 doğru ortalamasına sahip oldukları görülmüştür.
8) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayılarının öğrencilerin doğru ortalamaları üzerinde etkisini sorgulamak için yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda iki veri arasında pozitif ilişkinin olduğu saptanmıştır (+ 0,571). Yani öğretmen doğru sayısı arttıkça, öğrencilerin doğru ortalamasının da arttığı görülmüştür. En fazla doğru sayısına (28 doğru) sahip olan dershane öğretmeninin sınıfındaki öğrencilerin doğru ortalamalarının (27,10) da en yüksek olduğu görülmüştür.

9) Sınıf mevcudu ile öğrenci doğru ortalamaları arasındaki ilişkiyi saptamak için yapılan korelasyon analizi sonucunda iki veri arasında negatif korelasyon olduğu ortaya çıkmıştır (-0,468). Negatif korelasyon olduğu için sınıf mevcudu arttıkça öğrencilerin doğru sayılarının azaldığı söylenebilir. Sınıf mevcudunun en fazla olduğu okulda öğrencilerin doğru ortalamalarının da en düşük olduğu görülmüştür.

10) Coğrafya öğretmenlerinin doğru sayıları üzerinde çalıştıkları kurum türünün (özel okul – dershane - resmi kurum) etkili olup olmadığının saptamak amacıyla yapılan Kruskal-Wallis analizi sonucunda iki veri arasında anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Çalışılan kurum türlerine göre doğru ortalamalarından da görüldüğü gibi özel kurumlarda çalışan coğrafya öğretmenlerinin (özel okul + dershane) doğru ortalamaları 22,2 doğru iken resmi okullarda çalışan coğrafya öğretmenlerinin doğru ortalamaları 18 doğrudur. Coğrafya öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlara göre aralarındaki farklılıkları ortaya koyan bazı değerler aşağıdaki şema da verilmiştir.

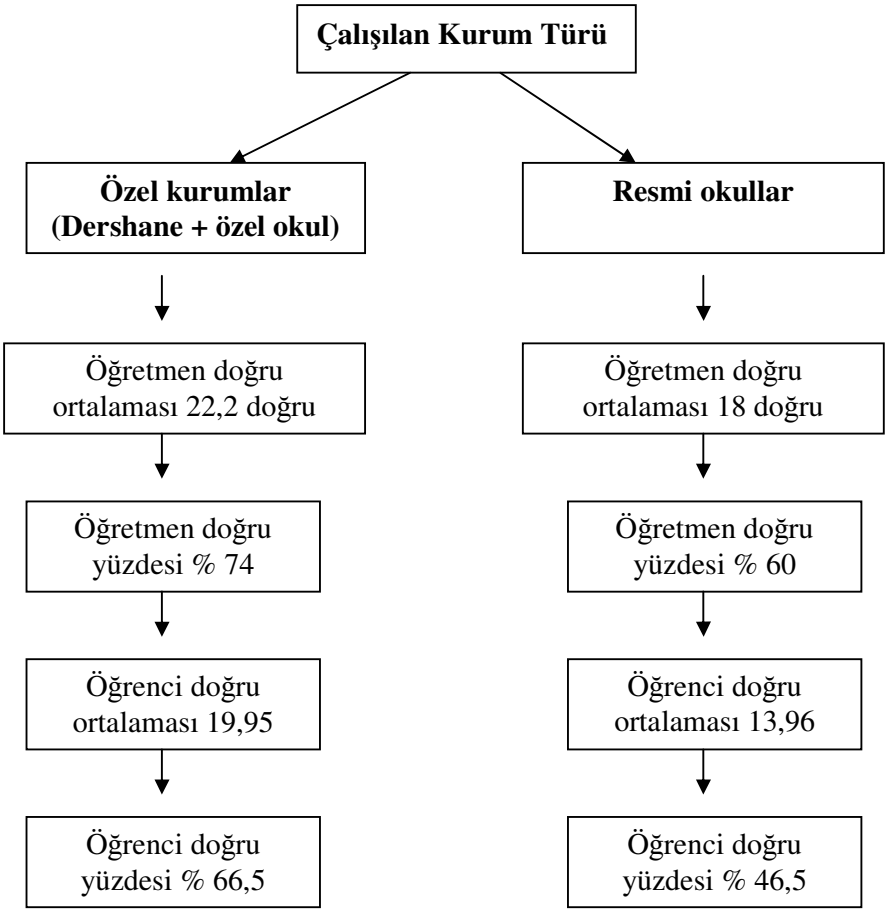

Şekil 3: Coğrafya öğretmenlerinin çalıştıkları kurum türüne göre aralarındaki rakamsal farklılıklar

11) Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları üzerinde cinsiyetin etkisini saptamak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Ancak cinsiyete göre grupların doğru ortalamalarına bakıldığında bayanların 1,2 doğru daha fazla doğru ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Bunun en büyük nedeni olarak ta bayanların ders takibi konusunda daha hassas olması ve not tutma düzeylerinin baylara oranla daha fazla olması gösterilebilir.

12) Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile mezun olacakları okul türü arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Grupların doğru ortalamalarına da bakıldığında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun olacak öğretmen adaylarının Eğitim Fakültesi'nden mezun olacak öğretmen adaylarına göre 2,2 doğru daha fazla doğru ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Bu durumun nedenleri aşağıda maddeler halinde verilmiştir;

    - Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde sadece alan dersleri verilirken Eğitim Fakültesi'nde alan derslerinin yanında öğretmenlik derslerinin de verilmesi.
    - Araştırma konusuyla ilgili dersler Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde 3 yıla yayılmış iken Eğitim Fakültesi'nde 1 yarıyılda toplanmıştır. Araştırma konusu ile ilgili Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Toprak Coğrafyası (2.yıl / 2.yarıyıl), Biyocoğrafya ve Ekoloji (3. yıl / 1. yarıyıl) ve Toprak Erozyonu ve Korunması (4. yıl / 1. yarıyıl) dersleri okutulmaktadır. Eğitim Fakültesi'nde ise Toprak Coğrafyası ve Arazi Kullanımı (2. yıl / 2. yarıyıl), Bitki Coğrafyası (2. yıl / 2. yarıyıl) ve Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü (2. yıl / 2. yarıyıl) dersleri okutulmaktadır.
    - Eğitim Fakülte'sinde son 3 yarıyılda öğretmenlik derslerine ağırlık verildiği için coğrafya öğretmeni adayları alan bilgilerini unutabilmektedir. Ancak Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde alan dersleri öğrenim süresi boyunca verildiği için öğretmen adayları alan bilgisi bakımından daha yeterli durumda olmaktadırlar.

13) Coğrafya bölümünü isteyerek seçmenin öğretmen adaylarının doğru sayıları üzerindeki etkisini saptamak için yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda veriler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Ancak grupların doğru ortalamalarına bakıldığında coğrafya bölümünü isteyerek seçen öğretmen adaylarının istemeden seçenlere göre 3,2 doğru daha fazla olduğu görülmüştür.

14) Coğrafya öğretmeni adaylarının doğru sayıları ile coğrafya ile ilgili süreli yayınları takip etme sıklığının etkili olup olmadığını saptamak için yapılan Kruskal-Wallis analizi sonucunda veriler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Ancak doğru ortalamalarına bakıldığında coğrafya ile ilgili yayınlanan süreli yayınları düzenli olarak takip edenlerin doğru ortalaması 19 doğru iken takip etmeyenlerin doğru ortalaması 16,33 doğru olmuştur.
15) Öğretmen doğru sayıları üzerinde coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip etme durumunun etkili olup olmadığı konusunda yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda veriler arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Doğru ortalamalarına bakıldığında da takip edenlerin takip etmeyenlere oranla 2 doğru daha fazla yaptıkları görülmektedir.
16) Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafya ile ilgili internet sitelerini ziyaret etme sıklıklarının doğru sayıları üzerinde etkili olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda veriler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).
17) Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ile Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin test sonuçlarına göre test sorularını cevaplama yüzdeleri ve doğru oranları aşağıdaki şemada gösterilmiştir.

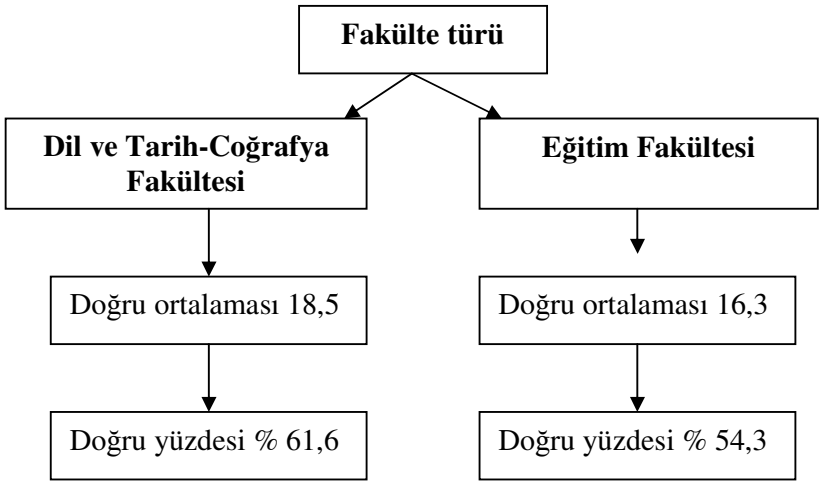

Şekil 4: Coğrafya öğretmeni adaylarının mezun olacakları fakülte türlerine göre doğru ortalamaları ve doğru yüzdeleri

4.2. Öneriler

Coğrafya; doğal ve beşeri olayları, karşılıklı etkileşimlerini ve bunların başta insanlar olmak üzere canlılar üzerindeki etkilerini inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanabilir. Coğrafyanın inceleme alanına giren konuların hemen hepsi insanlar için oldukça önemlidir. Bu önemli konular içerisinde araştırma konumuzu oluşturan toprak ve bitki örtüsü de yer alır. Çünkü toprak bir ülkenin en önemli unsurudur. Bitki örtüsü ise doğrudan ya da dolaylı olarak türlü etkilere sahiptir. Bir vatandaş olarak ülkenin toprak ve bitki örtüsü değerlerini öğrenmek ve bunun önemini bilmek gerekir. Bu bilgi ve bilincin kazandırılmasında en büyük görev şüphesiz öğretim kurumlarına düşmektedir. Bu bilinci kazandırmada en büyük unsur belki de öğretmendir. Çünkü bir dersin ya da konunun sevilmesi, öğrenilmesi ve uygulamasında öğretmenin rolü büyüktür. Öğretmenin toprak ve bitki örtüsü konusunda öğrenciyi yetiştirmesi ve gerekli bilinci oluşturabilmesi için ilk olarak kendisinin alanı ile ilgili yeterliliğinin yüksek olması gerekir. Alanında yeterlilik düzeyi yüksek olan bir öğretmenin yetiştirdiği öğrencilerin bilgi düzeyleri de yüksek olacaktır. Bu araştırmada coğrafya öğretmeni adayları ve coğrafya öğretmenlerinin toprak ve bitki örtüsü konusundaki yeterlilikleri yöneltilen test soruları ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğretmen yeterliliğini etkileyen faktörler ile öğretmen yeterliliğinin öğrenci başarısına etkileri de araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen verilerden yola çıkarak coğrafya öğretmeni adaylarının ve coğrafya öğretmenlerinin toprak ve bitki örtüsü konusundaki yeterliliklerini artırmak için yapılması gereken çalışmalar şöyle özetlenebilir;

1) Coğrafya öğretmeni adayları içinde Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden mezun olacakların Eğitim Fakültesi'nden mezun olacaklara oranla alan bilgisi bakımından daha yeterli oldukları görülmüştür. Bu durumu ortadan kaldırmak için Eğitim Fakültesi'nde son üç yarıl yıl formasyon derslerinin yanında alan derslerinin de verilmelidir. Çünkü yedi yarıyıl alan dersinden sonra üç yarıyıl öğretmenlik dersleri verildiği için bilgiler unutulabilmektedir.

Araştırma konusu ile ilgili dersler Eğitim Fakültesi'nde bir yarıyılda toplanmış iken (2. yıl / 2. yarıyıl) Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde üç yarıyıla yayılmıştır. Eğitim Fakültesi'nden mezun olacak coğrafya öğretmeni adaylarının mesleki yeterliliklerini artırmak için alan dersleri tüm öğrenim süresine yayılmalı ve öğretmenlik dersleri ile beraber verilmedir.

2) Coğrafya öğretmenleri içinde özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin mesleki yeterlilik bakımından resmi kurumlarda çalışanlara göre daha yeterli oldukları görülmüştür. Bu nedenle resmi okullarda çalışan öğretmenler hizmet içi eğitimler ya da teşvik edici uygulamalar ile belli periyotlarda denetlenmelidir. Bu sayede mesleki yeterlilik düzeyleri daha yüksek tutulabilir. Özellikle mesleki kıdem arttıkça resmi kurumlarda çalışan coğrafya öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin düştüğü görülmüştür. Bu durum öğrenci başarısı üzerinde de doğrudan etkili olmaktadır. Ancak özelde çalışan öğretmenlerin hemen her şeyleri alanlarında yeterlilik düzeyine bağlı olduğu için alan bilgilerini sürekli canlı tutmaları gerekmektedir. Bu durumda özel kurumlarda çalışan öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin daha yüksek olmasını ortaya çıkarmaktadır.
3) Sınıf mevcudu ile öğrencilerin doğru ortalamaları arasında negatif korelasyon olduğu yukarıdaki analizde tespit edilmiştir. Bu etken daha çok resmi kurumlarda etkili olmaktadır. Bu durumun olumsuz etkisini ortadan kaldırılması için gerekli tedbirlerin alınması hem öğretmenin ders içi etkinliğini hem de öğrenci başarı düzeyini olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKÇA

AKGÜL, A., Çevik, O. (2005). **İstatistiksel Analiz Teknikleri.** (İkinci Baskı). Ankara: Emek Ofset.

ARDOS, M., Pekcan, N. (1994). **Jeomorfoloji Sözlüğü**. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

ARIKAN, R. (2005). **Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma**. (Beşinci Baskı) Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

ATALAY, İ. (1994). **Türkiye Vejetasyon Coğrafyası**. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

ATALAY, İ. (1997). **Türkiye Coğrafyası**. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

AYDIN, A. (2001). Eğitim Fakültesi Mezunu Olan ve Olmayan Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yeterliliklerinin Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Çalışma. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ölçme ve Değerlendirme / Psikometri Anabilim Dalı

EĞRİ, G. (2006). Coğrafya Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Yapabilme Yeterliliği. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı

GÖKÇE, E. (1999). İlköğretim Öğretmenlerinin Yeterlilikleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

GÜNAL, N. (1997). **Türkiye'de Başlıca Ağaç Türlerinin Coğrafi Yayılışları, Ekolojik ve Floristik Özellikleri**. İstanbul: Çantay Kitabevi.

GÜNGÖRDÜ, E. (1999). **Coğrafyada Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar,** Ankara: Özcan Ofset

GÜNGÖRDÜ, E. (2002). **Eğitim Fakülteleri İçin Coğrafyada İstatistik Metodları**, Ankara: Nobel Yayınları

İZBIRAK, R. (1992). **Coğrafya Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: MEB Yayınları.

İZCİ, E. (1999). Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Pedagojik Formasyon) Yeterliliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

KARAAĞAÇ, M. (2002). İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Çocuk Gelişimi Alanındaki Yeterlilik Düzeyleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

KARAKAŞ, U.U. (2002). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

KÖSEOĞLU, P. (2004). Biyoloji Dersinde Araç-Gereç Kullanım Açısından Öğretmen Yeterlilikleri. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı

MATER, B. (1998). **Toprak Coğrafyası**. İstanbul: Çantay Kitabevi.

ÖZGÖL, S. (2003). Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Bölümünden Mezun Olan Öğretmenlerin Mesleki Yeterlilikleri İle İlgili Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı

ÖZTÜRK, Ç. (2003). Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yapma Yeterlilikleri (Kırşehir İli Örneği). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı

ÖZTÜRK, T. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Eğitimde Teknoloji Kullanımına Yönelik Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi (Balıkesir Örneği). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

SANIR, F. (2000). **Coğrafya Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Gazi Kitabevi.

SARAÇ, C. (2002). Türk Dili ve Edebiyatı / Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlilikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı

ŞAHİN, C., Doğanay, H. (2000), **Türkiye Coğrafyası**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.

ŞAHİN, E. (1998). Bursa İli Merkez İlçelerindeki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Görevli Öğretmenlerin Mesleki Yeterliliklerinin Belirlenmesi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı

TEKİN, H. (2003). **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**. (Onyedinci Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.

UÇAR, N. (2006). Parametrik Olmayan (Non-Parametric) Hipotez Testleri. **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**. Kalaycı, Ş. (Ed.). (İkinci Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

YAMAN, E. (2002). Öğretimde Kalite Açısından Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Meslek Bilgisi Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Planlaması

YAZICIOĞLU, Y., Erdoğan, S. (2004). **SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Detay Yayıncılık.

< www.osym.gov.tr > (1998–2007 yılları arasında yapılan ÖSS sınavı soruları / erişim tarihi: 25.02.2008)

<www.gazi.edu.tr> (Gazi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümü'nde Okutulan Dersler / erişim tarihi:25.02.2008)

<www.humanity.ankara.edu.tr> (Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü'nde Okutulan Dersler / erişim tarihi: 25.02.2008)

EKLER

EK-1 Öğrenci Test Soruları

EK-2 Öğretmen Anketi ve Test Soruları

EK-3 Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'ndan Alınan İzin Dilekçesi

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311-1343/4933 23../11/2006
Konu : Araştırma İzni

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

İlgi : 09.11.2006 tarih ve B.30.2.GÜN.0.F8.00.00/8962 sayılı yazı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Abdullah TÜRKER'in "Coğrafya Öğretmeni Adaylarının ve Coğrafya Öğretmenlerinin Toprak ve Bitki Örtüsü Konularındaki Yeterlilikleri ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkileri" konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketin Ankara İli resmi ve özel ortaöğretim okullarında görevli Coğrafya Öğretmenleri ve öğrencilerine uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (7 sayfa – 60 sorudan oluşan) anketin belirtilen ortaöğretim okullarında uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Cevdet CENGİZ
Bakan a.
Müsteşar Yardımcısı

EK :
1- Anket Örneği (1 Adet-7 Sayfa)
2- Okul Listesi (1 Adet-1 Sayfa)

EĞİTİME %100 DESTEK
DANIŞMA 444 0 632 HATTI
G.M.K. Bulvarı No: 109
06570 Maltepe / ANKARA
Bilgi-İrtibat:T.Zahid ARVAS
Tel : (0312) 230 36 44
Faks : (0312) 231 62 05
e-posta: earged@meb.gov.tr

09.11.2006
Abdullah TÜRKER

Adres: Aksemsettin Mah. Polatlı cad.
No: 8/14 SİNCAN - ANKARA
Cep: 0 535 413 59 96

09. 11. 2006
Uygundur.

Resmi Okullar

- Anıttepe Lisesi
- Bahçelievler Deneme Lisesi
- Çankaya Lisesi
- Abidinpaşa Lisesi
- Mamak Lisesi
- Sincan Lisesi
- Kalaba Lisesi
- Batıkent Lisesi
- Alparsan Lisesi
- Gazi Çiftliği Lisesi

Özel Okullar

- Özel Gazi Üniversitesi Vakfı Lisesi
- Özel Büyük Kolej Lisesi
- Özel Fatoş Abla Lisesi
- Özel Tevfik Fikret Lisesi
- Ted Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi

Değerli meslektaşım,

Bu Anket "Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Ve Coğrafya Öğretmenlerinin Toprak Ve Bitki Örtüsü Konularındaki Yeterlilikleri Ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkileri" konusunda yapılan araştırmaya gerekli verileri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacına ulaşabilmesi siz değerli meslektaşımın anket ve test sorularına vereceği yanıtlara bağlıdır. Bunun için her anket ve test sorusunu dikkatle okuyarak özenle cevaplamanız büyük önem taşımaktadır. Anket ve test kâğıtlarına isminiz yazmanıza gerek yoktur. **Ayrıca vereceğiniz yanıtlar bu araştırma dışında başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır.**

Anketi doldururken size göre en uygun seçeneğin olduğu bölüme (X) işareti koyunuz.

Anket ve testi yanıtlayarak bu bilimsel çalışmaya yapacağınız katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

Abdullah TÜRKER

Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilimdalı
Coğrafya Öğretmenliği Bölümü

1. Cinsiyetiniz?
( ) Bayan ( ) Bay

2. Öğrenim Durumunuz?
( ) Lisans son sınıf öğrencisiyim
( ) Ön Lisans
( ) Lisans
( ) Yüksek Lisans
( ) Doktora

3. Mesleki kıdeminiz?
( ) Son sınıf öğrencisiyim
( ) 1- 5 yıl
( ) 6-10 yıl
( ) 11-15 yıl
( ) 16-20 yıl
( ) 21 yıl ve üstü

4. Coğrafya öğretmenliğini isteyerek mi seçtiniz?
( ) Evet ( ) Hayır

5. Mezun olduğunuz okul türü?
( ) Eğitim Fakültesi
( ) Fen Fakültesi
( ) Diğer (Lütfen belirtiniz:.....)

6. Coğrafya ile ilgili süreli yayınları (dergi vs.) hangi sıklıkla takip edersiniz?
( ) Düzenli olarak takip ederim
( ) Ara sıra takip ederim
( ) Takip etmem

7. Coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eder misiniz?
( ) Evet ( ) Hayır

8. Coğrafya ile ilgili internet sitelerini hangi sıklıkla ziyaret edersiniz?
( ) Her gün
( ) Haftada bir defa
( ) Ayda bir defa
( ) Hiçbir zaman

TEST SORULARI

1.Killi ve marnlı kayalar üzerinde oluşmuş, insan gücü ile işlemenin zor olduğu genelde otlak olarak kullanılan ve halk arasında "kepir" ya da "taş doğuran" olarak bilinen toprak türü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Rendzinalar
B) Kolüvyal topraklar
C) Vertisoller
D) Lateritler
E) Regosoller

2. Yarı kurak bölgelerde toprak profili içinde kalsiyum karbonatın birikmesi sonucu kireçli ana kaya üzerinde oluşan kabuğa..... denir.
Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdaki tanımlardan hangisinin getirilmelidir?
A)Konkreasyon
B)Hard-pan
C)Krotovinans
D)Effloresens
E)Kaliş

3.Kuzey Amerika'da görülen steplere ne ad verilir?

A) Bozkır B) Preri C) Tjale
D) Savan E) Garig

4. Ülkemizde görülen Akdeniz ikliminin karakteristik bitki örtüsü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Garig
B) Maki
C) Step
D) Kızılçam
E) Fıstık Çamı

5.Kışın donma sonucu toprağın bünyesindeki suyun donarak toprak hacmini genişletmesi sonucu oluşan 20-100 m çaplı tepeciklere ne ad verilir?
A) Pingo
B) Tufur
C) Tjale
D) Dom
E) Kaliş

6. Akdeniz ikliminin görüldüğü alanlarda yaygın olarak görülen maki elemanları arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

A)Dişbudak
B) Erguvan
C) Menengiç
D) Zakkum
E) Pırnal Meşesi

7. Aynı yetişme şartlarına rağmen dünyanın sadece bir yerinde yetişen bitkilere "endemik bitki" denir.
Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki endemik bitkilerden değildir?
A) Toros Göknarı
B) Kazdağı Göknarı
C) Sığla Ağacı
D) Pırnal Meşesi
E) Kasnak Meşesi

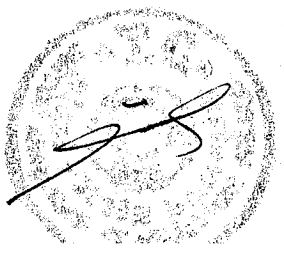

8. Yurdumuzdaki en geniş ve en zengin bitki türlerini barındıran Ordu'daki Melet çayının doğusunu kapsayan flora bölümüne ne ad verilir?
A) Öksin
B) Kolşik
C) Holoktis
D) Sibirya
E) Doğu Karadeniz

9. (1997 ÖSS) İnsanlar tarafından ormanların tahrip edilmesi sonucu oluşan bozkırlara "antropojen bozkır" denir.
Buna göre bir bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi o bölgedeki bozkırın antropojen olduğunun bir göstergesi olabilir?
A) Toprakların tarıma elverişli olması
B) Farklı otsu bitki türlerinin olması
C) Yer yer ağaç topluluklarına rastlanması
D) Yerleşmelerin sık olması
E) Geniş düzlüklerin varlığı

10. I. Makiler orman örtüsünün tahrip edilmesiyle oluşmuştur.
II. Makiler ülkemizde sadece kıyılarda görülür
III. Makilerin tahrip edilmesi sonucu garigler oluşur.
IV. En çok maki türü iklim çeşitliliğinden dolayı Marmara bölgesindedir.
Yukarıda maki ile ilgili verilen bilgilerden hangisi ya da hangileri yanlıştır?
A) II
B) I –II-III
C) II-IV
D) I-II-IV
E) III-IV

11. Nemli tropikal bölgelerin sığ deniz kıyılarında gelişmiş ve çok sık ağaçlardan oluşmuş, tuzlu çamurlar içerisinde gelişen ormanlara ne ad verilir?
A) Muson Ormanları
B) Galeri Ormanları
C) Bataklık Ormanları
D) Mangrov Ormanları
E) Tropikal Ormanlar

12. Drenaj şartlarının yeterli olmadığı taban suyu seviyesinin yüzeye yakın olduğu alanlarda gelişmiş içlerine girilemeyecek kadar sık orman altı örtüsüne sahip ormanlara yurdumuzda İğneada çevresinde ne ad verilir?

A)Mangrov
B) Longos
C) Galeri
D) Bataklık
E) Tropikal

13. Dış kuvvetlerin etkisiyle toprak yüzeyindeki verimli tabakanın bir yerden başka bir yere taşınması olayına "erozyon" denir.
Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde erozyonu önlemek için yapılacak çalışmalardan birisi olamaz?
A) Eğimli yamaçları taraçalandırmak
B) Bitki örtüsünü korumak
C) Tarım topraklarını eğime paralel sürme
D) Otlak ve meraları ıslah etmek
E) Tarımsal faaliyetlerle uğraşanları bilinçlendirmek

14. Kurak bölge topraklarının mineral, tuz ve kireç bakımından zengin olmaları aşağıdakilerden hangisi ile en çok ilgilidir?

A) Kayacın Cinsi
B) Bitki Türü
C) İnsan Faaliyetleri
D) Yağış Miktarı
E) Buharlaşma Miktarı

15. Kurak ve yarı kurak bölgelerde özellikle taban suyu seviyesinin yüksek olduğu kapalı havzalarda soloncak (tuzlu) ve siyorozem toprakları oluşur.

Buna göre yukarıda sözü edilen toprak türlerinin aşağıdaki ovalarımızın hangisinde daha yaygın olması beklenir?

A) Çukurova
B) Çarşamba Ovası
B) Konya Ovası
D) Van Ovası
E) Iğdır Ovası

16. Karadeniz kıyı kesiminde ormanların tahrip edilmesi sonucu ortaya çıkan çalı kuşağında Akdeniz iklimine özgü maki türlerinin görülmesi aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

A) Yaz yağışları
B) Kış ılıklığı
C) Yağış miktarı
D) Toprak türü
E) Yağış rejimi

17.

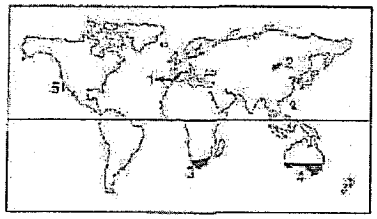

Yukarıdaki haritada numaralandırılan alanların iklim özellikleri göz önünde bulundurulduğunda hangisinin toprak türü diğerlerinden farklıdır?

A) 5 B) 4 C) 3 D) 2 E) 1

18. Yağışlı dönemde yeşerip kurak dönemde sararıp kuruyan otlardan oluşan bitki topluluğuna bozkır(step) adı verilir.

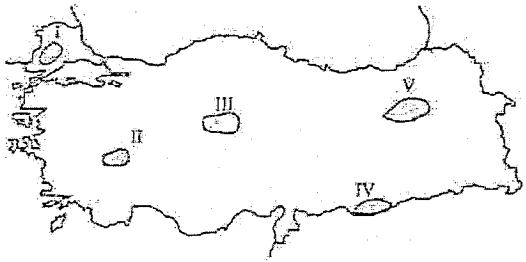

Yukarıdaki bilgi doğrultusunda haritada taralı olarak verilen alanlardan hangisinde bozkırlarda yaz mevsiminde kuruma daha geç gerçekleşir?

A) I B) II C) III D) IV E)V

19 I. Uygun iklim şartları sağlandığında verimlidir.
II. Görüldüğü alanlarda mekanik çözülme çok etkilidir.
III. Bitki örtüsü bakımından fakirdir.
IV. Humus bakımından oldukça fakirdir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen toprak türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Lös
B) Moren
C) Terra-rosa
D) Laterit
E) Kestane renkli step

20. Aşağıda verilen özelliklerden hangisi nemli-sıcak bölge topraklarının özelliklerinden birisidir?

A) Tuz ve kireç bakımından zengindirler.
B) Mekanik çözülme şiddetlidir.
C) Yıkanma çok olduğundan verimsizdir.
D) Bitki örtüsü bakımından fakirdir.
E) Mikroorganizma faaliyetleri görülmez.

21.

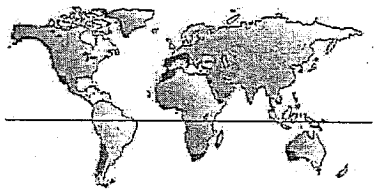

Yukarıda taralı alanlarda doğal yetişme ortamı bulan bir bitki, Türkiye'de hangi yörede doğal olarak yetişme alanı bulur?

A) Batı Karadeniz
B) Tuz Gölü çevresi
C) Erzurum –Kars Platosu
D) Akdeniz kıyıları
E) Güneydoğu Anadolu

22. Kayaçların türlü etkenlere bağlı olarak çözülmesi ile toprak oluşur.
Aşağıda toprak ile ilgili verilen bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Bitki kalıntılarının toprağa karışmasıyla verimi artıran humus oluşur
B) Alüvyon, lös ve moren gibi taşınmış topraklar mineral bakımından daha zengindirler.
C) Taşınmış topraklarda toprak horizonları tam olarak bulunmaz.
D) Sıcak ve nemli iklim bölgelerinde toprak oluşumu daha hızlı gerçekleşir.
E)Çernozyum toprakları ve kestane renkli step toprakları nemli- sıcak iklim bölgelerinde yaygındırlar.

23.

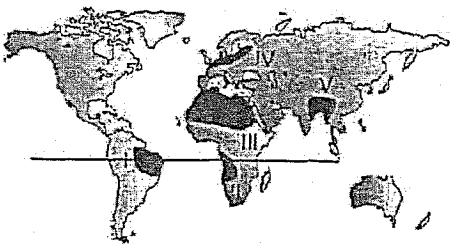

Yukarıdaki haritada numaralarla gösterilen yerlerin hangisinde bol humuslu kireç ve tuz bakımından fakir toprakların görülmesi beklenemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

24. Toprak oluşabilmesi için en başta kayaçların türlü etkenlerle ufalanması ve çözülmesi gerekir.

Buna göre aşağıdaki faktörlerden hangisi kayaçların çözülmesini etkileyen faktörlerden biri değildir?

A) Sıcaklık farkı
B) Organizma faaliyetleri
C) Bitki örtüsü
D) Kayaç türü
E) Humus miktarı

25. Afrika kıtası ile ilgili araştırma yapan bir bilim adamı kıtanın en kuzey ve en güney bölgelerinde deniz kıyılarında doğal bitki örtüsünün aynı olduğunu gözlemlemiştir.

Araştırmacının karşılaştığı bu durumun en önemli sebebi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Toprak türlerinin aynı olması
B) Sıcaklık ve yağış koşullarının aynı olması
C) Ortalama yükseltilerinin benzerliği
D) Ekvatora uzaklıklarının aynı olması
E) Özel konumlarının aynı olması

26. Kuzey Anadolu ve Toros dağlarında araştırma yapan bir bilim adamı Kuzey Anadolu dağlarının kuzey, Toros dağlarının ise güney yamaçlarının diğer yamaçlara göre daha zengin bitki örtüsüne sahip olduğunu görmüştür.

Yukarıda verilen durumun en önemli sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ekvatora bakan yamaçların daha sıcak olması
B) Yerleşmelerin seyrek olması
C) Denize bakan yamaçların daha nemli olması
D) İnsan tahribatının az olması
E) Yamaçlar arasındaki eğim farkı

27. Su isteklerinin az olduğu, kuraklık şartlarına uyum sağlayabilen kızılçam, maki elemanları ve çöl bitkilerinin tipik örneklerini oluşturduğu bitkilere su istekleri bakımından ne ad verilir?

A) Kserofit bitkiler
B) Mezofit bitkiler
C) Higrofit bitkiler
D) Hidrofit bitkiler
E) Megaterm bitkiler

28. Kuzey Anadolu dağlarının denize bakan yamaçlarında geniş yapraklı ağaçlar yaygın olarak görülürken Toroslar'da daha az görülür.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Enlem farkı
B) Sıcaklık ortalamalarının farklı olması
C) Dağların uzanış doğrultusunun farklı olması
D) Yıllık yağış miktarı
E) İnsan tahribinin çok olması

29. Orta kuşakta geniş yapraklı orman örtüsü altında oluşan ve humus bakımından zengin olan topraklar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Laterit
B) Tundra
C) Kahverengi Orman
D) Step
E) Podzol

30. İç bölgelerimizde ormanlarımızın daha çok yüksek kesimlerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Aşağıda verilen maddelerden hangisi bu durumun görülmesinde daha etkili olmuştur?

A) Kış aylarının uzun sürmesi
B) Yükseklerde sıcaklıkların daha uygun olması
C) Yükseklerde orman tahribatının daha az olması
D) Toprakların yükseklerde daha verimli olması
E) Humus miktarının daha çok olması

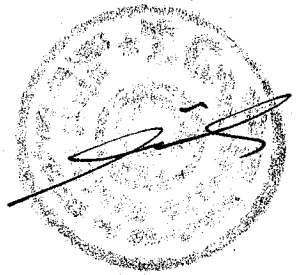

Değerli Öğrenci,

Bu test "Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Ve Coğrafya Öğretmenlerinin Toprak Ve Bitki Örtüsü Konularındaki Yeterlilikleri Ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkileri" konusunda yapılan araştırmaya gerekli verileri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi sizin test sorularına vereceği yanıtlara bağlıdır. Bunun için her test sorusunu dikkatle okuyarak özenle cevaplamanız büyük önem taşımaktadır. Test kâğıtlarına isminiz yazmanıza gerek yoktur. **Ayrıca vereceğiniz yanıtlar bu araştırma dışında başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır.**

Ayrıca bu testi yanıtlayarak bu çalışmaya yapacağınız katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Abdullah TÜRKER

Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilimdalı
Coğrafya Öğretmenliği Bölümü

TEST SORULARI

1. Alüvyon, lös ve moren toprakları dış kuvvetlerin taşımaları sonucu oluşmuş topraklardır.
Aşağıdakilerden hangisi yukarıda verilen taşınmış toprakların ortak özelliği olabilir?
A) Aynı iklim bölgelerinde bulunmaları
B) Bitki örtüsü bakımından zengin olmaları
C) Verimli topraklar olmaları
D) Kurak bölgelerde oluşmaları
E) Yağışlı bölgelerde oluşmaları

2. Bulundukları ana kaya üzerinde iklim koşullarının etkisiyle oluşan topraklara yerli topraklar denir.
Yerli topraklar içinde en verimlisi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Çernozyum
B) Podzol
C) Kahverengi Orman
D) Laterit
E) Tundra

3. Aydın çevresinde doğal olarak yetişebilen bir bitkinin aşağıdaki illerden hangisinde de doğal olarak yetişebilmesi beklenir?

A) Adana B) Afyon C) Eskişehir
D)Erzurum E) Kırıkkale

4. Ülkemizde en çok Akdeniz ikliminin etki alanlarında görülen ve kalkerli arazi üzerinde gelişen toprak çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Laterit
B) Terra-rosa
C) Çernozyum
D) Kahverengi Orman
E) Kestane Renkli Step

5. Ülkemizdeki ormanları oluşturan ağaç türlerinin geniş yapraklı ve iğne yapraklı gibi farklı türlerden oluşmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi en büyüktür?
A) Toprak türü
B) Yerleşme şekilleri
C) İnsan etkisi
D) İklim özellikleri
E) Yer şekilleri

6. (2001 ÖSS) Türkiye'deki doğal bitki örtüsü dağılışını gösteren bir haritadan **aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bilgi edinilebilir?**

A) Nüfus yoğunluğu ile
B) Hayvancılıkta uygulanan yöntemlerle
C) Akarsu havzalarının genişliğiyle
D) İklim tipleriyle
E) Ulaşım olanaklarıyla

7. Türkiye'de çok çeşitli toprak türleri bulunmaktadır. **Bu çeşitliliğin temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Yer şekillerinin engebeli olması
B) Bitki çeşitliliğinin çok olması
C) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
D) İklim çeşitliliği
E) Erozyon etkisinin fazlalığı

8. Ülkemizde Akdeniz ikliminin etkili olduğu alanlarda yaygın olarak görülen maki bitkileri arasında **aşağıdakilerden hangisi sayılamaz?**

A) Kayın B)Defne C) Zeytin
D) Mersin E) Sandal

9. Bir dağ yamacı boyunca yükseldikçe görülen bitki türlerinin değişmesinin **temel sebebi** aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yağış miktarı
B) Toprak türü
C) Yerleşme özellikleri
D) İklim özellikleri
E) Eğim ve Bakı

10. Ülkemiz dağlık ve engebeli bir yapıya sahip olduğu için akarsu erozyonu özellikle bitki örtüsünün cılız olduğu iç bölgelerde yaygındır.
I. Baraj göllerinin hızla dolması
II. Delta ovalarının hızla gelişmesi
III. Toprakların verimsizleşmesi
Buna göre yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri erozyon sonucunda ortaya çıkan olumlu sonuçlardandır?
A) I B) II C) III D) I-II E) I-III

11. Dış kuvvetlerin etkisiyle meydana gelen taşınmış topraklar uygun iklim şartlarına sahip olduklarında verimli topraklardır.
Aşağıda verilen toprak türlerinden hangisi yukarıdaki açıklamaya uygun bir toprak türü değildir?
A) Podzol B) Moren C)Lös
D) Alüvyon E)Kolüvyal

12. Akdeniz ve Karadeniz kıyılarından iç kesimlere doğru gidildikçe bitki örtüsünün değişiklik gösterdiği gözlenirken Ege'de kıyı ile iç kesimler arasında bitki çeşitliliğinin fazla değiştiği gözlenmez.

Bu durumu oluşturan temel etken aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akdeniz ikliminin etkili olması
B) Deniz etkisinin iç kısımlara sokulabilmesi
C) Kırılma sonucu oluşmuş dağların varlığı
D) Makilerin geniş yer kaplaması
E) Daha verimli toprakların varlığı

13. İnsanlar ilk ortaya çıktığı günden beri çevre ile etkileşim halindedir. Bu etkileşimde şüphesiz insanlar doğal bitki örtüsüne büyük zararlar vermiştir.
Bir ülkede orman tahribatının artması sonucunda aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesi beklenmez?

A) Topraktaki humus miktarının azalması
B) Erozyonun hızlanması
C) Kâğıt endüstrisinin gelişmesi
D) Toprakların verimsizleşmesi
E) Yabani hayvan çeşitliliğinin azalması

14. Dünya üzerindeki toprakların büyük kısmının oluşumunda en etkili güç iklimdir.
Aşağıdaki toprak türlerinden hangisinin oluşumunda iklimden başka etkenler daha etkili olmuştur?

A) Terra- rosa
B) Tundra
C) Laterit
D) Çernozyum
E) Moren

15. Kuzey Anadolu dağlarının denize bakan yamaçlarında deniz seviyesinden yükseldikçe bitki türlerinin değiştiği ve belli bir yükseltiden sonra ağaçların yerini alpin çayırların aldığı görülür.
Yukarıda bahsedilen durumun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Toprak türünün değişmesi
B) İnsanların ormanları tahrip etmesi
C) Yağış miktarının azalması
D) Sıcaklığın yükseldikçe azalması
E) Eğimin artması

16. Ülkemizde ormanların tahribindeki en büyük etkenlerden birisi de orman yangınlarıdır. Türkiye'deki orman yangınlarının dağılışına baktığımızda en az Doğu Karadeniz'de olduğunu görürüz. **Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Arazinin engebeliliği
B) Ağaç türü
C) İnsanların bilinçli olması
D) Sıcaklığın az olması
E) Yaz yağışları

17. Bir araştırmacı gezdiği farklı iki bölgede doğal bitki türlerinin benzer olduğu görmüştür.
Bu bölgelerde aşağıdakilerden hangisinin benzer olması bitkilerinde benzer olmasını sağlamıştır?

A) Ortalama yükseltilerinin
B) Enlemleri
C) Boylamları
D) İklim özellikleri
E) İzdüşüm alanları

18. Dış kuvvetlerin etkisi ile toprağın üzerindeki verimli katmanın aşındırılıp taşınmasına erozyon denir.
Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de erozyonun şiddetli olmasının nedenleri arasında sayılamaz?

A) Bilinçsiz toprak işleme
B) Engebeli arazilerin çokluğu
C) Akarsu yatak eğimlerinin çok olması
D) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
E) Bitki örtüsünün tahrip edilmesi

19. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de toprak oluşumunda geçen süre her yerde aynı değildir.
Toprak oluşumunu etkileyen etmenler göz önüne alındığında toprak oluşumunun hızlı olmasında aşağıdakilerden hangisi en etkilidir?

A) Kimyasal çözülmenin fazla olması
B) Mekanik çözülmenin fazla olması
C) Organizmaların çok olması
D) Gür bitki örtüsünün varlığı
E) Eğimin fazlalığı

20. (2001 ÖSS)

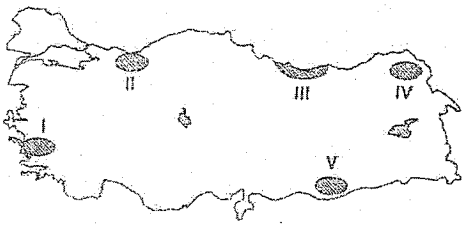

Don olayının çok az olduğu ve yaz kuraklığı olmayan yerlerde kolay yetişebilen bir bitki, **yukarıdaki haritada numaralandırılan yerlerin hangisinde yetiştirilebilir?**

A) I-II
B) I-V
C) II- III
D) III- IV
E) IV- V

21. Laterit ve podzol toprakları yağış miktarının fazla olduğu iklim bölgelerinde görülmelerine rağmen podzoller yükseltisi fazla olan kesimlerde daha fazla oluşmaktadır.
Buna göre podzol toprağının laterit toprağına göre aşağıdaki isteklerinden hangisi daha farklıdır?

A) Yağış miktarı
B) Tabaka özelliği
C) Eğim derecesi
D) Sıcaklık isteği
E) Nem koşulları

22. (1997 ÖSS)

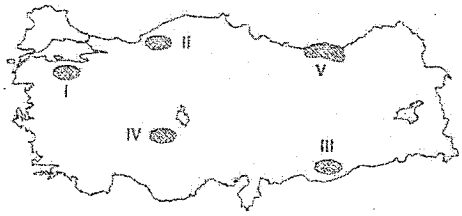

Yukarıdaki Türkiye haritasında numaralandırılmış yerlerin hangilerinde görülen erozyonun başlıca nedeni bitki örtüsünün azlığı ve yağışların düzensizliğidir?

A) I-II B)I-III C) II-III D) III- IV E) IV-V

23. Ülkemizde Akdeniz kıyıları, Ege kıyıları, Güney Marmara ve Çoruh Vadisinde bir maki elemanı olan zeytin doğal olarak yetişebilmektedir.

Bu bölgelerde zeytin bitkisinin yetişmesi bu bölgelerin hangi bakımdan benzer olduklarını gösterir?

A) Yer şekilleri
B) Sıcaklık ve nem şartları
C) Toprak türleri
D) Matematiksel konumları
E) Yükseltileri

24. (1997 ÖSS)

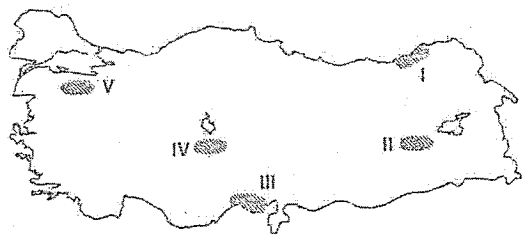

Yukarıda verilen taralı alanların iklim özellikleri dikkate alındığında hangisinin topraklarında yıkanmanın çokluğundan dolayı tuz ve kireç birikiminin daha az olduğu söylenebilir?

A) V B) IV C) III D) II E)I

25. Dünya üzerinde taşınmış toprakların yerli topraklardan daha verimli olmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Humus oranının fazla olması
B)Tabaka kalınlığı
C) Yumuşak olmaları
D) Mineral zenginliği
E) Su tutma kapasitesinin elverişliliği

26. Bir bölgede toprak erozyonunun artmasında arazinin yanlış kullanılması da çok etkili olmaktadır.

Aşağıda verilenlerden hangisinin erozyonu artırdığı söylenemez?

A) Otlakların tahrip edilmesi
B) Nadasa bırakma
C) Nöbetleşe ekim yapma
D) Eğime paralel sürüm
E) Bitki örtüsünün tahrip edilmesi

27. Aşağıda üç merkeze ait sıcaklık, sıcaklık farkı ve yağış değerleri verilmiştir.

	Yaz Sıcaklık Ortalaması(°C)	Kış Sıcaklık ortalaması(°C)	Yıllık yağış(mm)
I	26	19	2500
II	32	- 9	300
III	28	5	600

Yukarıdaki bilgilere göre verilen merkezlerde toprak oluşumunda etkili süreçler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	Mekanik Çözülme	Kimyasal Çözülme
A)	II	III
B)	III	II
C)	I	II
D)	II	I
E)	I	III

28. Toprakta verimi oluştuğu iklim özelliklerinin yanında toprağa karışan minerallerde artırır.

Buna göre aşağıda verilen oluşumlardan hangilerinin toprakta verimi artırdığı söylenebilir?

I. Kuruyan bitkilerin toprağa karışması
II. Çok az yağış alması
III. Yıkanmanın fazla olması
IV. Yılda iki kez ekim yapılması
V. Her yıl farklı ürün ekilmesi

A) I-III B) II-V C) II-IV D) I-V E) III-IV

29. Ağaçların yetişemediği yüksek kesimlerde dağ çayırları görülür. Ülkemizde dağ çayırları en çok Doğu Anadolu'da görülmektedir.

Dağ çayırlarının en çok bu bölgede yoğunlaşmasının en önemli nedeni aşağıdakilerden hangileridir?

I. Denizden uzaklık
II. Bakı
III. Yükselti
IV. Enlem

A) I-II
B) I-III
C) I-IV
D) II-IV
E) II-IV

30. Laterit toprakları ekvator çevresindeki nemli bölgelerde görülür. Bol yağış ve gür bitki örtüsüne rağmen humusça fakir olan topraklardır.

Bu durumda en etkili olan faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akarsu debilerinin yüksek olması
B) Sıcaklık farkının az olması
C) Kimyasal çözülmenin çok olması
D) Mekanik çözülmenin az olması
E) Yıkanmanın çok olması

22. (1997 ÖSS)

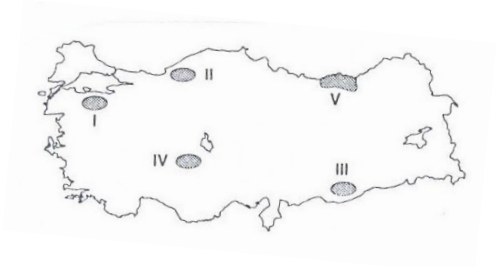

Yukarıdaki Türkiye haritasında numaralandırılmış yerlerin hangilerinde görülen erozyonun <u>başlıca nedeni</u> bitki örtüsünün azlığı ve yağışların düzensizliğidir?

A) I-II B)I-III C) II-III D) III- IV E) IV-V

23. Ülkemizde Akdeniz kıyıları, Ege kıyıları, Güney Marmara ve Çoruh Vadisinde bir maki elemanı olan zeytin doğal olarak yetişebilmektedir.

Bu bölgelerde zeytin bitkisinin yetişmesi bu bölgelerin hangi bakımdan <u>benzer</u> olduklarını gösterir?

A) Yer şekilleri
B) Sıcaklık ve nem şartları
C) Toprak türleri
D) Matematiksel konumları
E) Yükseltileri

24. (1997 ÖSS)

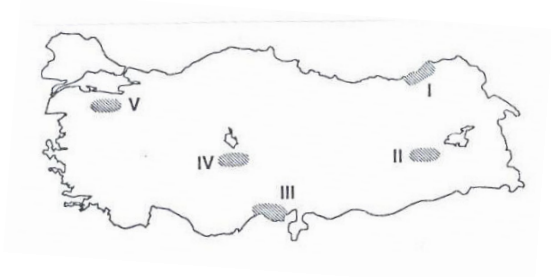

Yukarıda verilen taralı alanların iklim özellikleri dikkate alındığında hangisinin topraklarında yıkanmanın çokluğundan dolayı tuz ve kireç birikiminin <u>daha az</u> olduğu söylenebilir?

A) V B) IV C) III D) II E)I

25. Dünya üzerinde taşınmış toprakların yerli topraklardan daha verimli olmasının <u>en önemli</u> nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Humus oranının fazla olması
B)Tabaka kalınlığı
C) Yumuşak olmaları
D) Mineral zenginliği
E) Su tutma kapasitesinin elverişliliği

26. Bir bölgede toprak erozyonunun artmasında arazinin yanlış kullanılması da çok etkili olmaktadır.

Aşağıda verilenlerden hangisinin erozyonu artırdığı <u>söylenemez</u>?

A) Otlakların tahrip edilmesi
B) Nadasa bırakma
C) Nöbetleşe ekim yapma
D) Eğime paralel sürüm
E) Bitki örtüsünün tahrip edilmesi

27. Aşağıda üç merkeze ait sıcaklık, sıcaklık farkı ve yağış değerleri verilmiştir.

	Yaz Sıcaklık Ortalaması(°C)	**Kış Sıcaklık ortalaması(°C)**	**Yıllık yağış(mm)**
I	26	19	2500
II	32	- 9	300
III	28	5	600

Yukarıdaki bilgilere göre verilen merkezlerde toprak oluşumunda etkili süreçler aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

	<u>Mekanik Çözülme</u>	**<u>Kimyasal Çözülme</u>**
A)	II	III
B)	III	II
C)	I	II
D)	II	I
E)	I	III

28. Toprakta verimi oluştuğu iklim özelliklerinin yanında toprağa karışan minerallerde artırır.

Buna göre aşağıda verilen oluşumlardan hangilerinin toprakta verimi artırdığı söylenebilir?

II. Kuruyan bitkilerin toprağa karışması
III. Çok az yağış alması
IV. Yıkanmanın fazla olması
V. Yılda iki kez ekim yapılması
VI. Her yıl farklı ürün ekilmesi

A) I-III B) II-V C) II-IV D) I-V E) III-IV

29. Ağaçların yetişemediği yüksek kesimlerde dağ çayırları görülür. Ülkemizde dağ çayırları en çok Doğu Anadolu'da görülmektedir.

Dağ çayırlarının en çok bu bölgede yoğunlaşmasının <u>en önemli</u> nedeni aşağıdakilerden hangileridir?

I. Denizden uzaklık
II. Bakı
III. Yükselti
IV. Enlem

A) I-II
B) I-III
C) I-IV
D) II-IV
E) III-IV

30. Laterit toprakları ekvator çevresindeki nemli bölgelerde görülür. Bol yağış ve gür bitki örtüsüne rağmen humusça fakir olan topraklardır.

Bu durumda <u>en etkili</u> olan faktör aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akarsu debilerinin yüksek olması
B) Sıcaklık farkının az olması
C) Kimyasal çözülmenin çok olması
D) Mekanik çözülmenin az olması
E) Yıkanmanın çok olması

12. Akdeniz ve Karadeniz kıyılarından iç kesimlere doğru gidildikçe bitki örtüsünün değişiklik gösterdiği gözlenirken Ege'de kıyı ile iç kesimler arasında bitki çeşitliliğinin fazla değiştiği gözlenmez.

Bu durumu oluşturan temel etken aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akdeniz ikliminin etkili olması
B) Deniz etkisinin iç kısımlara sokulabilmesi
C) Kırılma sonucu oluşmuş dağların varlığı
D) Makilerin geniş yer kaplaması
E) Daha verimli toprakların varlığı

13. İnsanlar ilk ortaya çıktığı günden beri çevre ile etkileşim halindedir. Bu etkileşimde şüphesiz insanlar doğal bitki örtüsüne büyük zararlar vermiştir.
Bir ülkede orman tahribatının artması sonucunda aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesi beklenmez?

A) Topraktaki humus miktarının azalması
B) Erozyonun hızlanması
C) Kâğıt endüstrisinin gelişmesi
D) Toprakların verimsizleşmesi
E) Yabani hayvan çeşitliliğinin azalması

14. Dünya üzerindeki toprakların büyük kısmının oluşumunda en etkili güç iklimdir.
Aşağıdaki toprak türlerinden hangisinin oluşumunda iklimden başka etkenler daha etkili olmuştur?

A) Terra- rosa
B) Tundra
C) Laterit
D) Çernozyum
E) Moren

15. Kuzey Anadolu dağlarının denize bakan yamaçlarında deniz seviyesinden yükseldikçe bitki türlerinin değiştiği ve belli bir yükseltiden sonra ağaçların yerini alpin çayırların aldığı görülür.
Yukarıda bahsedilen durumun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Toprak türünün değişmesi
B) İnsanların ormanları tahrip etmesi
C) Yağış miktarının azalması
D) Sıcaklığın yükseldikçe azalması
E) Eğimin artması

16. Ülkemizde ormanların tahribindeki en büyük etkenlerden birisi de orman yangınlarıdır. Türkiye'deki orman yangınlarının dağılışına baktığımızda en az Doğu Karadeniz'de olduğunu görürüz. **Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Arazinin engebeliliği
B) Ağaç türü
C) İnsanların bilinçli olması
D) Sıcaklığın az olması
E) Yaz yağışları

17. Bir araştırmacı gezdiği farklı iki bölgede doğal bitki türlerinin benzer olduğu görmüştür.
Bu bölgelerde aşağıdakilerden hangisinin benzer olması bitkilerinde benzer olmasını sağlamıştır?
A) Ortalama yükseltilerinin
B) Enlemleri
C) Boylamları
D) İklim özellikleri
E) İzdüşüm alanları

18. Dış kuvvetlerin etkisi ile toprağın üzerindeki verimli katmanın aşındırılıp taşınmasına erozyon denir.
Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de erozyonun şiddetli olmasının nedenleri arasında sayılamaz?

A) Bilinçsiz toprak işleme
B) Engebeli arazilerin çokluğu
C) Akarsu yatak eğimlerinin çok olması
D) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
E) Bitki örtüsünün tahrip edilmesi

19. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de toprak oluşumunda geçen süre her yerde aynı değildir.
Toprak oluşumunu etkileyen etmenler göz önüne alındığında toprak oluşumunun hızlı olmasında aşağıdakilerden hangisi en etkilidir?

A) Kimyasal çözülmenin fazla olması
B) Mekanik çözülmenin fazla olması
C) Organizmaların çok olması
D) Gür bitki örtüsünün varlığı
E) Eğimin fazlalığı

20. (2001 ÖSS)

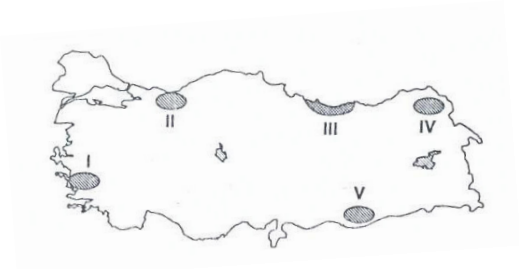

Don olayının çok az olduğu ve yaz kuraklığı olmayan yerlerde kolay yetişebilen bir bitki, **yukarıdaki haritada numaralandırılan yerlerin hangisinde yetiştirilebilir?**

A) I-II
B) I-V
C) II- III
D) III- IV
E) IV- V

21. Laterit ve podzol toprakları yağış miktarının fazla olduğu iklim bölgelerinde görülmelerine rağmen podzoller yükseltisi fazla olan kesimlerde daha fazla oluşmaktadır.
Buna göre podzol toprağının laterit toprağına göre aşağıdaki isteklerinden hangisi daha farklıdır?

A) Yağış miktarı
B) Tabaka özelliği
C) Eğim derecesi
D) Sıcaklık isteği
E) Nem koşulları

Değerli Öğrenci,

Bu test "Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Ve Coğrafya Öğretmenlerinin Toprak Ve Bitki Örtüsü Konularındaki Yeterlilikleri Ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkileri" konusunda yapılan araştırmaya gerekli verileri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi sizin test sorularına vereceği yanıtlara bağlıdır. Bunun için her test sorusunu dikkatle okuyarak özenle cevaplamanız büyük önem taşımaktadır. Test kâğıtlarına isminiz yazmanıza gerek yoktur. **Ayrıca vereceğiniz yanıtlar bu araştırma dışında başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır.**

Ayrıca bu testi yanıtlayarak bu çalışmaya yapacağınız katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Abdullah TÜRKER

Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilimdalı
Coğrafya Öğretmenliği Bölümü

TEST SORULARI

1. Alüvyon, lös ve moren toprakları dış kuvvetlerin taşımaları sonucu oluşmuş topraklardır.
Aşağıdakilerden hangisi yukarıda verilen taşınmış toprakların ortak özelliği olabilir?
A) Aynı iklim bölgelerinde bulunmaları
B) Bitki örtüsü bakımından zengin olmaları
C) Verimli topraklar olmaları
D) Kurak bölgelerde oluşmaları
E) Yağışlı bölgelerde oluşmaları

2. Bulundukları ana kaya üzerinde iklim koşullarının etkisiyle oluşan topraklara yerli topraklar denir.
Yerli topraklar içinde en verimlisi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Çernozyum
B) Podzol
C) Kahverengi Orman
D) Laterit
E) Tundra

3. Aydın çevresinde doğal olarak yetişebilen bir bitkinin aşağıdaki illerden hangisinde de doğal olarak yetişebilmesi beklenir?

A) Adana B) Afyon C) Eskişehir
D)Erzurum E) Kırıkkale

4. Ülkemizde en çok Akdeniz ikliminin etki alanlarında görülen ve kalkerli arazi üzerinde gelişen toprak çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Laterit
B) Terra-rosa
C) Çernozyum
D) Kahverengi Orman
E) Kestane Renkli Step

5. Ülkemizdeki ormanları oluşturan ağaç türlerinin geniş yapraklı ve iğne yapraklı gibi farklı türlerden oluşmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi **en** büyüktür?
A) Toprak türü
B) Yerleşme şekilleri
C) İnsan etkisi
D) İklim özellikleri
E) Yer şekilleri

6. (2001 ÖSS) Türkiye'deki doğal bitki örtüsü dağılışını gösteren bir haritadan **aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bilgi edinilebilir?**

A) Nüfus yoğunluğu ile
B) Hayvancılıkta uygulanan yöntemlerle
C) Akarsu havzalarının genişliğiyle
D) İklim tipleriyle
E) Ulaşım olanaklarıyla

7. Türkiye'de çok çeşitli toprak türleri bulunmaktadır. **Bu çeşitliliğin temel sebebi aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Yer şekillerinin engebeli olması
B) Bitki çeşitliliğinin çok olması
C) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
D) İklim çeşitliliği
E) Erozyon etkisinin fazlalığı

8. Ülkemizde Akdeniz ikliminin etkili olduğu alanlarda yaygın olarak görülen maki bitkileri arasında **aşağıdakilerden hangisi sayılamaz?**

A) Kayın B)Defne C) Zeytin
D) Mersin E) Sandal

9. Bir dağ yamacı boyunca yükseldikçe görülen bitki türlerinin değişmesinin **temel sebebi** aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yağış miktarı
B) Toprak türü
C) Yerleşme özellikleri
D) İklim özellikleri
E) Eğim ve Bakı

10. Ülkemiz dağlık ve engebeli bir yapıya sahip olduğu için akarsu erozyonu özellikle bitki örtüsünün cılız olduğu iç bölgelerde yaygındır.
I. Baraj göllerinin hızla dolması
II. Delta ovalarının hızla gelişmesi
III. Toprakların verimsizleşmesi
Buna göre yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri erozyon sonucunda ortaya çıkan olumlu sonuçlardandır?
A) I B) II C) III D) I-II E) I-III

11. Dış kuvvetlerin etkisiyle meydana gelen taşınmış topraklar uygun iklim şartlarına sahip olduklarında verimli topraklardır.
Aşağıda verilen toprak türlerinden hangisi yukarıdaki açıklamaya uygun bir toprak türü değildir?
A) Podzol B) Moren C)Lös
D) Alüvyon E)Kolüvyal

23.

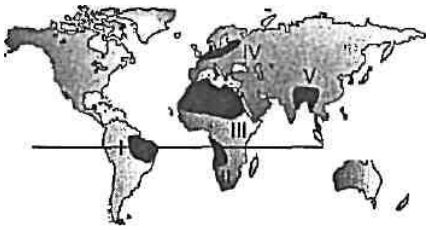

Yukarıdaki haritada numaralarla gösterilen yerlerin hangisinde bol humuslu kireç ve tuz bakımından fakir toprakların görülmesi beklenemez?

A) I B) II C) III D) IV E) V

24. Toprak oluşabilmesi için en başta kayaçların türlü etkenlerle ufalanması ve çözülmesi gerekir.

Buna göre aşağıdaki faktörlerden hangisi kayaçların çözülmesini etkileyen faktörlerden biri değildir?

A) Sıcaklık farkı
B) Organizma faaliyetleri
C) Bitki örtüsü
D) Kayaç türü
E) Humus miktarı

25. Afrika kıtası ile ilgili araştırma yapan bir bilim adamı kıtanın en kuzey ve en güney bölgelerinde deniz kıyılarında doğal bitki örtüsünün aynı olduğunu gözlemlemiştir.

Araştırmacının karşılaştığı bu durumun en önemli sebebi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Toprak türlerinin aynı olması
B) Sıcaklık ve yağış koşullarının aynı olması
C) Ortalama yükseltilerinin benzerliği
D) Ekvatora uzaklıklarının aynı olması
E) Özel konumlarının aynı olması

26. Kuzey Anadolu ve Toros dağlarında araştırma yapan bir bilim adamı Kuzey Anadolu dağlarının kuzey, Toros dağlarının ise güney yamaçlarının diğer yamaçlara göre daha zengin bitki örtüsüne sahip olduğunu görmüştür.

Yukarıda verilen durumun en önemli sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ekvatora bakan yamaçların daha sıcak olması
B) Yerleşmelerin seyrek olması
C) Denize bakan yamaçların daha nemli olması
D) İnsan tahribatının az olması
E) Yamaçlar arasındaki eğim farkı

27. Su isteklerinin az olduğu, kuraklık şartlarına uyum sağlayabilen kızılçam, maki elemanları ve çöl bitkilerinin tipik örneklerini oluşturduğu bitkilere su istekleri bakımından ne ad verilir?

A) Kserofit bitkiler
B) Mezofit bitkiler
C) Higrofit bitkiler
D) Hidrofit bitkiler
E) Megaterm bitkiler

28. Kuzey Anadolu dağlarının denize bakan yamaçlarında geniş yapraklı ağaçlar yaygın olarak görülürken Toroslar'da daha az görülür.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Enlem farkı
B) Sıcaklık ortalamalarının farklı olması
C) Dağların uzanış doğrultusunun farklı olması
D) Yıllık yağış miktarı
E) İnsan tahribinin çok olması

29. Orta kuşakta geniş yapraklı orman örtüsü altında oluşan ve humus bakımından zengin olan topraklar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Laterit
B) Tundra
C) Kahverengi Orman
D) Step
E) Podzol

30. İç bölgelerimizde ormanlarımızın daha çok yüksek kesimlerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Aşağıda verilen maddelerden hangisi bu durumun görülmesinde daha etkili olmuştur?

A) Kış aylarının uzun sürmesi
B) Yükseklerde sıcaklıkların daha uygun olması
C) Yükseklerde orman tahribatının daha az olması
D) Toprakların yükseklerde daha verimli olması
E) Humus miktarının daha çok olması

14. Kurak bölge topraklarının mineral, tuz ve kireç bakımından zengin olmaları aşağıdakilerden hangisi ile en çok ilgilidir?
A) Kayacın Cinsi B) Bitki Türü
C) İnsan Faaliyetleri D) Yağış Miktarı
E) Buharlaşma Miktarı

15. Kurak ve yarı kurak bölgelerde özellikle taban suyu seviyesinin yüksek olduğu kapalı havzalarda soloncak (tuzlu) ve siyorozem toprakları oluşur.
Buna göre yukarıda sözü edilen toprak türlerinin aşağıdaki ovalarımızın hangisinde daha yaygın olması beklenir?
A) Çukurova B) Çarşamba Ovası
C) Konya Ovası D) Van Ovası
E) Iğdır Ovası

16. Karadeniz kıyı kesiminde ormanların tahrip edilmesi sonucu ortaya çıkan çalı kuşağında Akdeniz iklimine özgü maki türlerinin görülmesi aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?
A) Yaz yağışları B) Kış ılıklığı
C) Yağış miktarı D) Toprak türü
E) Yağış rejimi

17.

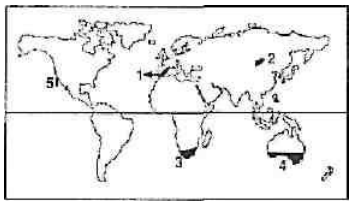

Yukarıdaki haritada numaralandırılan alanların iklim özellikleri göz önünde bulundurulduğunda hangisinin toprak türü diğerlerinden farklıdır?

A) 5 B) 4 C) 3 D) 2 E) 1

18. Yağışlı dönemde yeşerip kurak dönemde sararıp kuruyan otlardan oluşan bitki topluluğuna bozkır(step) adı verilir.

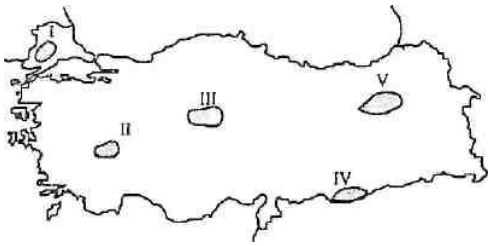

Yukarıdaki bilgi doğrultusunda haritada taralı olarak verilen alanlardan hangisinde bozkırlarda yaz mevsiminde kuruma daha geç gerçekleşir?

A) I B) II C) III D) IV E)V

19 I. Uygun iklim şartları sağlandığında verimlidir.
II. Görüldüğü alanlarda mekanik çözülme çok etkilidir.
III. Bitki örtüsü bakımından fakirdir.
IV. Humus bakımından oldukça fakirdir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen toprak türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Lös B) Moren C) Terra-rosa
D) Laterit E) Kestane renkli step

20. Aşağıda verilen özelliklerden hangisi nemli-sıcak bölge topraklarının özelliklerinden birisidir?

A) Tuz ve kireç bakımından zengindirler.
B) Mekanik çözülme şiddetlidir.
C) Yıkanma çok olduğundan verimsizdir.
D) Bitki örtüsü bakımından fakirdir.
E) Mikroorganizma faaliyetleri görülmez.

21.

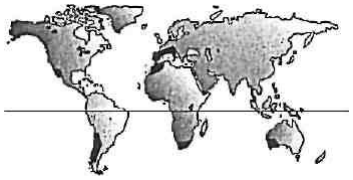

Yukarıda taralı alanlarda doğal yetişme ortamı bulan bir bitki, Türkiye'de hangi yörede doğal olarak yetişme alanı bulur?

A) Batı Karadeniz B) Tuz Gölü çevresi
C) Erzurum –Kars Platosu D) Akdeniz kıyıları
E) Güneydoğu Anadolu

22. Kayaçların türlü etkenlere bağlı olarak çözülmesi ile toprak oluşur.
Aşağıda toprak ile ilgili verilen bilgilerden hangisi doğru değildir?
A) Bitki kalıntılarının toprağa karışmasıyla verimi artıran humus oluşur
B) Alüvyon, lös ve moren gibi taşınmış topraklar mineral bakımından daha zengindirler.
C) Taşınmış topraklarda toprak horizonları tam olarak bulunmaz.
D) Sıcak ve nemli iklim bölgelerinde toprak oluşumu daha hızlı gerçekleşir.
E)Çernozyum toprakları ve kestane renkli step toprakları nemli- sıcak iklim bölgelerinde yaygındırlar.

TEST SORULARI

1.Killi ve marnlı kayalar üzerinde oluşmuş, insan gücü ile işlemenin zor olduğu genelde otlak olarak kullanılan ve halk arasında "kepir" ya da "taş doğuran" olarak bilinen toprak türü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Rendzinalar
B) Kolüvyal topraklar
C) Vertisoller
D) Lateritler
E) Regosoller

2. Yarı kurak bölgelerde toprak profili içinde kalsiyum karbonatın birikmesi sonucu kireçli ana kaya üzerinde oluşan kabuğa…….. denir.
Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdaki tanımlardan hangisinin getirilmelidir?
A)Konkreasyon
B)Hard-pan
C)Krotovinans
D)Effloresens
E)Kaliş

3.Kuzey Amerika'da görülen steplere ne ad verilir?

A) Bozkır B) Preri C) Tjale
D) Savan E) Garig

4. Ülkemizde görülen Akdeniz ikliminin karakteristik bitki örtüsü aşağıdakilerden hangisidir?
A) Garig
B) Maki
C) Step
D) Kızılçam
E) Fıstık Çamı

5.Kışın donma sonucu toprağın bünyesindeki suyun donarak toprak hacmini genişletmesi sonucu oluşan 20-100 m çaplı tepeciklere ne ad verilir?
A) Pingo
B) Tufur
C) Tjale
D) Dom
E) Kaliş

6. Akdeniz ikliminin görüldüğü alanlarda yaygın olarak görülen maki elemanları arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

A)Dişbudak
B) Erguvan
C) Menengiç
D) Zakkum
E) Pırnal Meşesi

7. Aynı yetişme şartlarına rağmen dünyanın sadece bir yerinde yetişen bitkilere "endemik bitki" denir.
Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki endemik bitkilerden değildir?
A) Toros Göknarı
B) Kazdağı Göknarı
C) Sığla Ağacı
D) Pırnal Meşesi
E) Kasnak Meşesi

8. Yurdumuzdaki en geniş ve en zengin bitki türlerini barındıran Ordu'daki Melet çayının doğusunu kapsayan flora bölümüne ne ad verilir?
A) Öksin
B) Kolşik
C) Holoktis
D) Sibirya
E) Doğu Karadeniz

9. (1997 ÖSS) İnsanlar tarafından ormanların tahrip edilmesi sonucu oluşan bozkırlara "antropojen bozkır" denir.
Buna göre bir bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi o bölgedeki bozkırın antropojen olduğunun bir göstergesi olabilir?
A) Toprakların tarıma elverişli olması
B) Farklı otsu bitki türlerinin olması
C) Yer yer ağaç topluluklarına rastlanması
D) Yerleşmelerin sık olması
E) Geniş düzlüklerin varlığı

10. I. Makiler orman örtüsünün tahrip edilmesiyle oluşmuştur.
II. Makiler ülkemizde sadece kıyılarda görülür
III. Makilerin tahrip edilmesi sonucu garigler oluşur.
IV. En çok maki türü iklim çeşitliliğinden dolayı Marmara bölgesindedir.
Yukarıda maki ile ilgili verilen bilgilerden hangisi ya da hangileri yanlıştır?
A) II
B) I –II-III
C) II-IV
D) I-II-IV
E) III-IV

11. Nemli tropikal bölgelerin sığ deniz kıyılarında gelişmiş ve çok sık ağaçlardan oluşmuş, tuzlu çamurlar içerisinde gelişen ormanlara ne ad verilir?
A) Muson Ormanları
B) Galeri Ormanları
C) Bataklık Ormanları
D) Mangrov Ormanları
E) Tropikal Ormanlar

12. Drenaj şartlarının yeterli olmadığı taban suyu seviyesinin yüzeye yakın olduğu alanlarda gelişmiş içlerine girilemeyecek kadar sık orman altı örtüsüne sahip ormanlara yurdumuzda İğneada çevresinde ne ad verilir?

A)Mangrov
B) Longos
C) Galeri
D) Bataklık
E) Tropikal

13. Dış kuvvetlerin etkisiyle toprak yüzeyindeki verimli tabakanın bir yerden başka bir yere taşınması olayına "erozyon" denir.
Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde erozyonu önlemek için yapılacak çalışmalardan birisi olamaz?
A) Eğimli yamaçları taraçalandırmak
B) Bitki örtüsünü korumak
C) Tarım topraklarını eğime paralel sürme
D) Otlak ve meraları ıslah etmek
E) Tarımsal faaliyetlerle uğraşanları bilinçlendirmek

Değerli meslektaşım,

Bu Anket "Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Ve Coğrafya Öğretmenlerinin Toprak Ve Bitki Örtüsü Konularındaki Yeterlilikleri Ve Bunun Öğrenci Başarısına Etkileri" konusunda yapılan araştırmaya gerekli verileri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacına ulaşabilmesi siz değerli meslektaşımın anket ve test sorularına vereceği yanıtlara bağlıdır. Bunun için her anket ve test sorusunu dikkatle okuyarak özenle cevaplamanız büyük önem taşımaktadır. Anket ve test kâğıtlarına isminiz yazmanıza gerek yoktur. **Ayrıca vereceğiniz yanıtlar bu araştırma dışında başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır.**

Anketi doldururken size göre en uygun seçeneğin olduğu bölüme (X) işareti koyunuz.

Anket ve testi yanıtlayarak bu bilimsel çalışmaya yapacağınız katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

Abdullah TÜRKER

Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilimdalı
Coğrafya Öğretmenliği Bölümü

1. Cinsiyetiniz?
( ) Bayan ( ) Bay

2. Öğrenim Durumunuz?
( ) Lisans son sınıf öğrencisiyim
( ) Ön Lisans
( ) Lisans
( ) Yüksek Lisans
( ) Doktora

3. Mesleki kıdeminiz?
( ) Son sınıf öğrencisiyim
( ) 1- 5 yıl
( ) 6-10 yıl
( ) 11-15 yıl
( ) 16-20 yıl
( ) 21 yıl ve üstü

4. Coğrafya öğretmenliğini isteyerek mi seçtiniz?
( ) Evet ( ) Hayır

5. Mezun olduğunuz okul türü?
( ) Eğitim Fakültesi
( ) Fen Fakültesi
( ) Diğer (Lütfen belirtiniz:……)

6. Coğrafya ile ilgili süreli yayınları (dergi vs.) hangi sıklıkla takip edersiniz?
( ) Düzenli olarak takip ederim
( ) Ara sıra takip ederim
( ) Takip etmem

7. Coğrafya ile ilgili yayınlanan akademik düzeydeki son kitapları takip eder misiniz?
( ) Evet ( ) Hayır

8. Coğrafya ile ilgili internet sitelerini hangi sıklıkla ziyaret edersiniz?
( ) Her gün
( ) Haftada bir defa
( ) Ayda bir defa
( ) Hiçbir zaman